

Transformant l'educació

04.

Passem a l'acció

35 passes per viure el canvi educatiu

Transformant l'educació

Col·lecció dirigida per Xavier Aragay

Quadern

04

Títol

Passem a l'acció. 35 passes per viure el canvi educatiu

Autors

**Xavier Aragay, Jonquera Arnó, Pere Borràs, Daniel Iniesta,
Pepe Menéndez, Pol Riera, Lluís Tarín i Lluís Ylla**

Edició

Mauro Cavaller

Correcció

Laura Vaqué

Disseny gràfic i maquetació

Albert Martín

Fotografia

Berta Alarcó

Impressió

The Folio Club

ISBN

978-84-617-3817-5

Dipòsit legal

B-2467-2015

© ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ Jesuïtes Educació

Primera edició: gener 2015

Transformant l'educació

04.

Passem a l'acció

35 passes per viure el canvi educatiu

Autors

L'equip que impulsa aquesta col·lecció està format per:

Xavier Aragay

És economista i, des del l'any 2009, director general de Jesuïtes Educació. Partint de la seva extensa trajectòria vital i professional i la seva sempre present vocació de servei, lidera el projecte Horitzó 2020. Aquells que el coneixen de prop diuen d'ell que és visionari, dialogant, exigent i tenaç. Li encanta fer esquemes, jugar amb les paraules i gaudir de la natura pujant els cims més insospitats.

Jonquera Arnó

És mestra i va entrar a l'equip l'any 1993. Des d'aleshores ha aportat ànima al projecte educatiu de JE. De vocació humanista i amb una profunda vida espiritual, treballa sempre amb i per a les persones (diu que no va tenir altra opció, venint al món amb una germana bessona...). Actualment és la directora de l'oficina tècnica de Jesuïtes Educació. És una enamorada del mar.

Pere Borràs

És jesuïta (aviat farà 50 anys del seu compromís amb la Companyia de Jesús) i actualment és el consiliari de la xarxa de JE. Sempre ajudant a les persones, ha estat, entre d'altres, professor, mestre de novicis, provincial, i president de la Fundació. És un savi en espiritualitat ignasiana i en l'acompanyament de joves i adults. Amb el seu humor directe i contundent gaudeix de la vida, els còmics i el Barça.

Mauro Cavaller

És llicenciat en Filosofia i coach especialitzat en escriptors. És l'editor de la col·lecció Transformant l'educació on aporta visió de conjunt i unitat formal. Com a artesà de les idees, escolta, empatitza i encaixa les diferents parts dels temes que debatem. Li agrada molt anar al cinema.

Daniel Iniesta

És diplomat en Relacions Laborals i a JE és el director de recursos humans des del 2011. En formació constant, ha treballat en àmbits sensibles del sector públic com el judicial, menors, adopcions i cooperació. Apassionat de tot el que fa, té sempre la mirada posada en el desenvolupament de les persones. Dorm poc i practica a diari l'esport (neda i corre) i la lectura (generalment sobre el període 1914-1945).

Pepe Menéndez

És llicenciat en Ciències de la Informació i des del 2009 és director adjunt de Jesuïtes Educació. Coneix en profunditat tant la feina a l'aula com la gestió del món educatiu (va ser director de l'escola Joan XXIII). El 2004 va participar en la redacció del Pacte Nacional per a l'Educació. Escriu al seu blog i organitza tertúlies a casa seva al voltant de fantàstics dinars i sopars que ell mateix cuina.

Pol Riera

És diplomat en Ciències Empresarials i és el gerent de la xarxa Jesuïtes Educació. La seva llarga i diversa trajectòria formativa i professional li ha permès adquirir bones habilitats organitzatives i un gran sentit pragmàtic. Li agrada treballar en equip i sempre amb un gran optimisme. Aquells que el coneixen diuen d'ell que és un *self-made man* apassionat de l'esport (els practica quasi tots) i de les motos.

Lluís Tarín

És llicenciat en Pedagogia i està especialitzat en tecnologia educativa i desenvolupament directiu. A Jesuïtes Educació és assessor en lideratge i estratègia. Com a bon savi, observa, llegeix i busca evidències per entendre el món. Acompanya sempre l'anàlisi amb una vinculació emocional, no en va ell és, en un sentit ampli, un home de cor.

Lluís Ylla

És enginyer superior agrònom i a Jesuïtes Educació s'ocupa de temes de planificació i sistemes de qualitat. Ha organitzat l'engranatge d'Horitzó 2020, i amb la reflexió i la pràctica ha contribuït també a desenvolupar una pedagogia de la interioritat. És director adjunt de JE des que es va crear la fundació l'any 2000. És un gran lector i li agrada molt caminar i escriure.

La millor manera de predir el futur és creant-lo.

Stephen Covey

No us demano que m'expliqueu perquè és impossible, sinó que descobriu què cal fer perquè sigui possible.

Jacques Steffens

Una escola intel·ligent o en el camí de ser-ho no pot centrar-se només en l'aprenentatge reflexiu dels alumnes, sinó que ha de ser un àmbit informat i dinàmic que també proporcioni un aprenentatge reflexiu als mestres.

David Perkins

Em digué ell [Ignasi de Loiola] que els Exercicis no els havia compost tots a la vegada, sinó que algunes coses que anava observant en la seva ànima, i les trobava útils, creia que també podrien ser útils per als altres i aleshores les anotava.

Gonçalves da Câmara

Pròleg

Jesuïtes Educació passa a l'acció. I no es tracta d'un activisme més, sinó d'una acció que és la manifestació d'un procés. Un procés que està precedit d'un propòsit, de la preparació del terreny i de la formulació d'un horitzó. Una acció innovadora per transformar l'educació que no deixa res a l'atzar o sense tractar. Una acció estructurada en equips, seminaris, projectes, expressada en sigles i procediments concrets. Una acció que canvia en profunditat els espais i els temps educatius.

Es tracta d'una acció realitzada en col·laboració de la mà dels actors d'aquest canvi. Si la col·laboració es troba a les bases dels nous models que es proposen, aquest quadern és també coherent amb aquest principi de col·laboració i projecte col·lectiu. Totes les aportacions són necessàries quan s'assumeix un compromís tant gran amb els alumnes, les famílies, els professors, el món educatiu i la societat en general.

És una acció responsable que cerca proporcionar les millors oportunitats a tots aquells que hi participen. Al darrere hi ha un intens treball dut a terme per moltes persones i equips, un treball competent i en xarxa, una xarxa organitzada d'escoles que ha optat

per empoderar els diferents agents, una acció que inclou somnis i ideals compartits. Un treball orientat cap a la creativitat que es vol compartir amb qui s'hi vulgui acostar.

És una acció que és un primer pas, però és un pas agosarat, canvia coses i obre un món de possibilitats: la possibilitat de reflexionar sobre la pràctica, de transformar-avaluar-millorar progressivament cada dia. També la possibilitat de canviar les mentalitats sobre allò que és més rellevant en l'educació. Però sobretot és l'oportunitat de fer efectiva una educació integral, que situï la persona al centre, permetent el desenvolupament de totes les seves dimensions i del seu talent, fent al mateix temps una educació més inclusiva.

És també una acció arrelada en una tradició, una acció possibilitadora del projecte vital de les persones, de la seva interioritat, espiritualitat, consciència i compromís. La Companyia de Jesús també es col·loca al davant d'una nova manera de presentar la possibilitat de viure l'Evangeli de Jesús, de viure la rellevància del servei als altres, d'educar des de la vida i per a la vida.

Per a la nostres facultats de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna és un honor i un privilegi acompanyar-vos en aquest camí, amb el conveni de col·laboració que mantenim. Enhorabona per tot el que ja heu assolit! Us desitgem tot el millor de cara al futur!

Josep Gallifa

Degà FPCEE Blanquerna. Universitat Ramon Llull

Índex

Introducció

15

**I.
Somiar desperts**

16

**II.
Els focus**

30

**III.
Els mitjans**

54

**IV.
Aprendre
per transformar**

78

Taula de continguts

90

Testimonis

68

Introducció

Escric aquestes línies a començaments del mes d'octubre de l'any 2014. Fa poques setmanes que els alumnes i educadors han tornat a les escoles per començar el nou curs. Els primers dies sempre són especials, en efecte, però els d'enguany ho han estat encara més.

Hem vist la sorpresa als ulls dels nens i nenes de P3, l'alegria i l'entusiasme a 5è de primària, les ganes de venir cada dia a classe dels nois i noies de 1er d'ESO. I hem observat també la il·lusió, la força i la convicció en les expressions dels educadors. Tot flueix, els alumnes se senten còmodes, molt tranquils, hi ha una pau, una alegria...

Per què aquest setembre no ha estat un com els altres? Perquè aquest curs hem iniciat, en diverses escoles de la xarxa, dues experiències educatives completament noves. En diem «experiències pilot».

Vet aquí una discontinuïtat en el camí de la transformació profunda de l'educació. Sobre com seguirà aquesta història, només ho sabrem amb el desenvolupament del curs. El que sí sabem ara és com ens hem preparat per poder fer aquest salt.

El quadern 4 està dedicat precisament a això, a aquesta fase prèvia. Un cop formulat l'Horitzó 2020

(i, com vèiem en el quadern 3, proclamat públicament el Dia Institucional del Fòrum 2013), durant el curs 2013-2014 hem treballat per definir com portar-lo a la pràctica.

El viatge ha estat, sense cap mena de dubte, intens i apassionant. Si bé segurament no ha estat tan espectacular com la construcció del somni, passar del moment 1 al 2 d'aquesta aventura ens ha fet endinsar-nos al centre dels nostres cors.

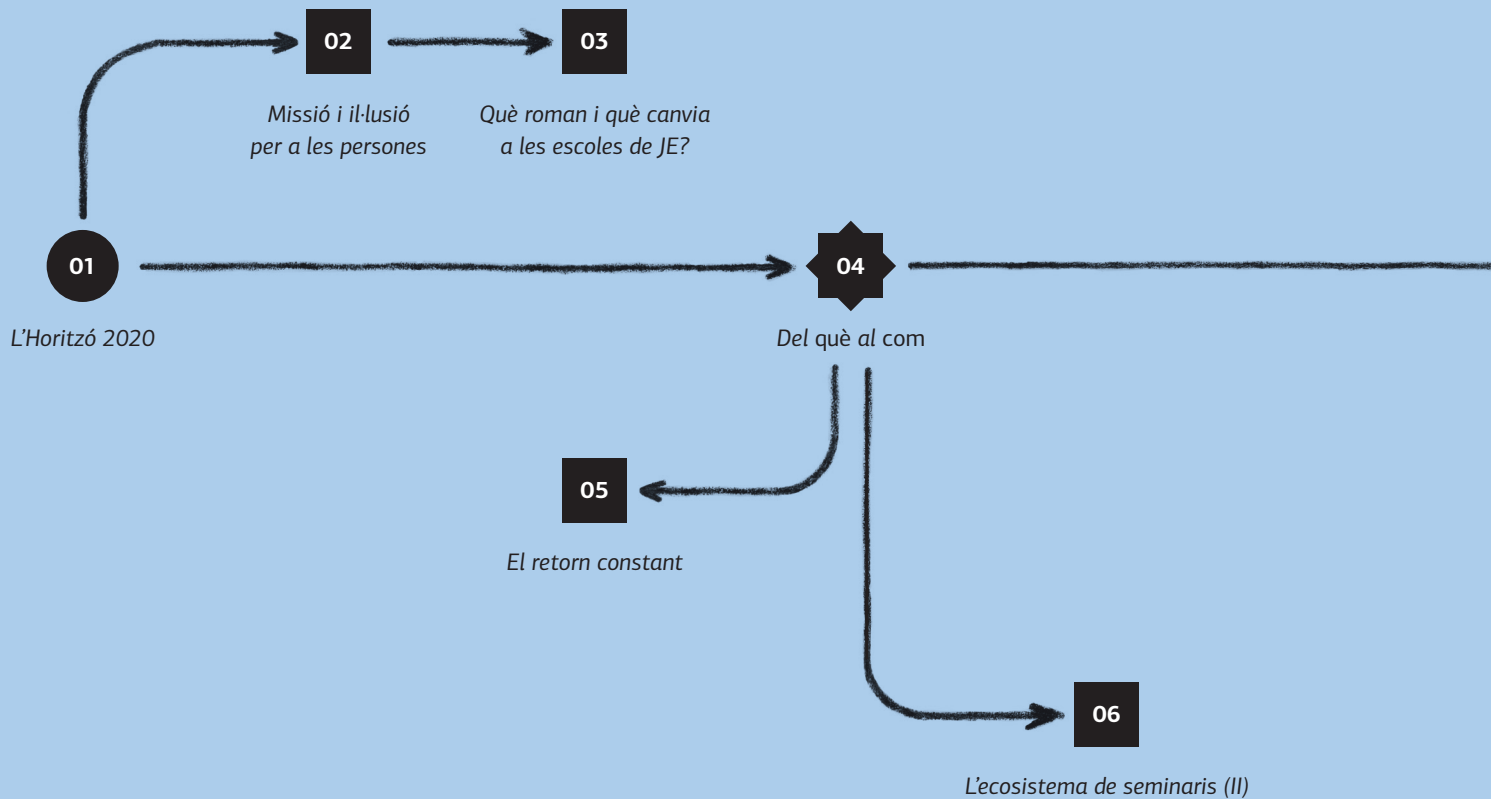
Com veureu en les pàgines que segueixen, hem preparat a consciència el curs que acabem d'encetar, i això vol dir que nosaltres personalment també ens hem transformat. Analitzar en detall el sentit d'aquesta darrera frase és el propòsit del quadern 4.

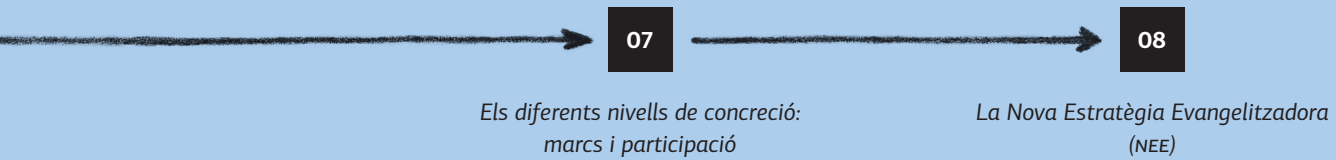
Comencem?

Xavier Aragay

*Director de la col·lecció Transformant l'educació
i director general de Jesuïtes Educació*

I. Somiar desperts

04. Transformant l'educació. Passem a l'acció

01.

L'Horitzó 2020

Sí, entre tots hem estat capaços de definir l'escola que volem pel segle XXI. El procés participatiu de la xarxa de les vuit escoles de Jesuïtes Educació s'ha concretat en un somni compartit: 17 idees clau i 4 submodels per a l'Horitzó 2020.

Ho hem vist extensament al quadern 3, de manera que aquí només ens posarem en situació per seguir avançant.

En la formulació de l'Horitzó 2020 hem apel·lat a la vocació dels educadors i hem incentivat la creativitat de tots els protagonistes (alumnes, professionals i famílies) per generar una onada d'il·lusió que avança decidida i confiada cap al futur.

L'embranzida d'aquesta onada ha superat totes les nostres expectatives i al començar el curs 2013-2014 ens sentim encoratjats per donar resposta als nous reptes que planteja el camí. Perquè si hem definit el nostre somni, no és per quedar-nos en les paraules,

sinó per passar als fets, és a dir, per fer realitat l'Horitzó 2020.

Construir l'escola que volem suposa qüestionar de dalt a baix l'escola que coneixem. Serem capaços, doncs, de donar-li la volta al mitjó?

El canvi és profund i sistèmic. Com assenyalen Lourdes Barraza i Olga Casanova, «no estem davant d'una època de canvis a l'escola, sinó més aviat assistim a un canvi d'escola».

(101) Sobre les 17 idees clau de l'H2020, vegeu les pàgines 8 i 9 del Diari 1, disponible en PDF al site <http://h2020.fje.edu>.

02.

Missió i il·lusió per a les persones

Si mirem el futur i som capaços de construir entre tots un somni, és perquè la nostra mirada té una determinada perspectiva. Són més de 450 anys de tradició educativa, en la que la Companyia de Jesús ha treballat per contribuir a fer del món un indret més humà, just i solidari.

La nostra ha estat sempre una acció amb vocació de servei amb i per a les persones. És el que Sant Ignasi va expressar al segle XVI amb el terme llatí *magis*: desenvolupar tant com puguem i en profunditat les pròpies habilitats i competències per estimar i servir als altres de la millor manera possible.

A Jesuïtes Educació confiem i ens il·lusionem per les persones, treballem amb rigor perquè tots (educadors i alumnes) despleguem el nostre potencial humà i esdevinguem persones integrals, és a dir, persones conscients, competents, compassives i compromeses.

A l'Horitzó 2020 aquestes quatre característiques les reunim en una cinquena, a la que anomenem identitat pròpia i projecte vital. Molt breument

podem dir que la primera noció es refereix sobretot a la descoberta de la vocació personal, mentre que la segona fa referència a la capacitat de liderar i conduir la pròpia vida.

03.

Què roman i què canvia a les escoles de JE?

Per a nosaltres emprendre avui un canvi profund de l'educació no és fer-se un vestit nou per no desfesar-se dels nous temps. Si des del patronat i la xarxa estem impulsant l'Horitzó 2020 és per una qüestió de fons: necessitem trobar nous camins per fer arribar el nostre missatge de sempre.

En l'actual crisi del model educatiu, a JE tornem als nostres orígens per quedar-nos amb l'essencial. A l'epígraf anterior ho vèiem a través de les quatre «C» de la persona que cerquem. I és que aquestes característiques són tant vigents avui com en el món del 1500.

Per tant, ara, sobre aquesta base, ens preguntem pels elements nous que haurem d'introduir per donar resposta en el nostre particular context actual. El present ens convida a accentuar la flexibilitat i l'obertura al canvi de les persones. Cal atendre aquest requeriment, no fer-ho seria educar d'esquenes al món en el que vivim i renunciar a la nostra missió.

Dit això, en aquesta mateixa línia afegim cinc nous aspectes de l'Horitzó 2020. Promovem també persones globals i amb coneixements de molts idiomes; multiculturals, sistèmiques i digitals; autònomes, capaces de treballar col·laborativament i en xarxa; amb espiritualitat i capacitat de conduir la seva pròpia vida; i capaces d'integrar la realitat complexa i evolucionar amb ella.

Veiem, doncs, que la formació integral té una mirada sobre la persona tenint en compte tant la nostra tradició com les necessitats de les persones per viure plenament al segle XXI.

Des d'aquesta perspectiva, sintetitzem en deu punts el focus de l'acció transformadora de les vuit escoles de la xarxa de Jesuïtes Educació.

(10) *Sobre els deu punts que sintetitzen la persona que cerquem, vegeu les pàgines 8 i 9 del Diari 2, disponible en PDF al site <http://h2020.fje.edu>.*

04.

Del què al com

Recordem que en la formulació de l'Horitzó 2020 ens vam centrar en el *què*. Calia somiar i somiar amb valentia. I a l'hora de fer servir la imaginació i ser creatius, els alumnes ens van ensenyar el camí: gaudir fent créixer una proposta, la millor que se'ns acudeixi i siguem capaços d'articular entre tots.

Pensar en si serà més o menys viable o possible, fixar-se en les dificultats, dubtar sobre si ho aconseguirem o, en alguns casos, fins i tot creure que som uns il·lusos, són pensaments que poden aparèixer en el camí com a resistències al canvi disruptiu.

Aquests entrebancs o carrerons sense sortida, que tantes energies ens han robat en altres moments de la nostra vida, els vam deixar fora deliberadament en el moment de la definició del *què*.

Aquesta és una qüestió fonamental en qualsevol projecte: si, per exemple, ens mirem a nosaltres mateixos, molt probablement trobarem iniciatives personals que s'han esvaït o difuminat i perdut des dels inicis pel fet de barrejar desendreçadament el *què* i el *com*...

Dit això també cal afegir que un cop formulat l'horitzó, arriba l'hora de fer un pas endavant i preguntar-se, ara sí, pel *com*. «En què es concreta el nostre somni compartit?», és l'interrogant al que volem donar resposta durant aquest curs 2013-2014.

Queda fixat, doncs, l'objectiu de la següent fase del camí. De la comunitat de JE, comptem amb l'actitud constructiva i l'entusiasme i confiança en fer realitat junts el futur que volem.

En els següents apartats analitzarem tres eines bàsiques per posar-se a treballar: el retorn, els seminaris i els marcs.

05.

El retorn constant

En tot procés de transformació profunda cal mirar endavant, però també és cert que per avançar resulta imprescindible valorar, consolidar i celebrar les fites assolides.

Durant el curs 2012-2013 vam formular entre tots l'Horitzó 2020. Ara és moment, doncs, de fer-ne balanç. Així va ser com el 9 d'octubre del 2013 vam celebrar la reunió de responsables d'APA amb la intenció de sistematitzar el retorn dels resultats de la participació.

Com hem vist al quadern 3, hem promogut un *site*, una exposició i els diaris en relació a l'H2020. Aquestes van ser accions de comunicació interna i externa. De totes maneres, cal aprofundir en el retorn als protagonistes.

Afegim: si a les tutories vam treballar per definir amb els alumnes l'Horitzó 2020, sembla clar que en aquest moment del procés podem seguir reflexionant en aquest espai per incrementar les sinèrgies per al canvi educatiu.

De nou planifiquem amb rigor i detall les sessions. Les dinàmiques s'ajusten a les edats dels protagonistes.

Com a les APA, reconeixem sis grups: P4 i P5; 1er i 2on de primària; 3er, 4t i 5è de primària; 6è de primària i 1er i 2on d'ESO; 3er i 4t d'ESO i 1er de batxillerat; i, per últim, 2on de batxillerat i cicles formatius.

Fixem objectius, facilitem materials i proposem activitats perquè els tutors puguin agrair als alumnes el seu compromís i al mateix temps mantinguin viva i productiva la flama de la il·lusió i la creativitat.

Del 14 d'octubre al 20 de desembre del 2013 vam portar a terme aquest retorn a les vuit escoles de la xarxa, sessions generalment d'una hora entorn els 17 punts de l'Horitzó 2020.

Els resultats d'aquest treball es recullen i es classifiquen en cada centre i algunes mostres es fan arribar a la direcció general de Jesuïtes Educació. El *site* també ens serveix per penjar i compartir fotos, vídeos o documents.

Ara estem més i millor informats, constatem que l'activitat no s'atura (recuperem la força de l'onada participativa del curs passat) i seguim fent camí junts. Així doncs, fer retorn constant és imprescindible.

Cinc consideracions al voltant del contenidor-seminari

- 1 Cada seminari té una persona responsable i un secretari assignats. A les seves mans està la preparació, la dinamització, la conducció i el recull dels resultats del seminari d'acord amb l'objectiu i l'encàrrec rebut.
- 2 De cada sessió cal fer una convocatòria específica i concreta per a cada participant. El responsable del seminari també lliurarà les lectures o materials per preparar el seminari.
- 3 Cada seminari produirà un resultat que serà el producte de les reflexions, l'anàlisi i les decisions del grup de treball. És important estimular aquesta producció vers els objectius fixats.
- 4 Analitzar, debatre i contrastar és clau per avançar. No podem actuar sense haver discernit suficientment però tampoc podem esperar l'acord i la unanimitat de tots els components.
- 5 Al final de les sessions cal preveure un temps per valorar el dia i fer un resum d'allò que el grup ha après (meta aprenentatge).

06.

L'ecosistema de seminaris (II)

Disposem de l'energia i afegim que en la concreció del *com* seguim practicant les fórmules que funcionen, aprofitant alguns recursos participatius que fins ara ens han estat molt exitosos.

Observem així que, en anteriors etapes del procés, l'ecosistema de seminaris s'ha mostrat ja com un espai de reflexió i participació professional d'allò més útil (si al quadern 3 apareix una fita amb el títol «L'ecosistema de seminaris», aquí en presentem la segona part).

Recordem que aquests són contenidors protegits i enfocats a analitzar, reflexionar, debatre, contrastar i produir amb perspectiva estratègica. La seva mirada global permet tenir una posició elevada des d'on llegir la realitat i l'entorn per proposar innovacions disruptives que ens obrin pas en la complexitat.

Aleshores, quina funció tenen ara el NELGI, els LIPE, LIGER i LIPA? En primer terme seguir aprofundint en els models que es desprenen del *què*. Aquesta és una tasca que mai s'acaba (sempre podem donar-li una volta més) i que, segons la realitzem a consciència, facilitarem molt el treball posterior o simultani sobre el *com*.

En segon terme, la pròpia definició del *com*. La reflexió sistèmica i profunda dels vuit seminaris en actiu durant el curs 2013-2014 ha generat propostes concretes sobre quins conjunts de canvis és adequat introduir a l'escola segons l'esperit i la lletra de l'Horitzó 2020.

Recordem, per acabar, que d'aquest *think tank* en diem «ecosistema de seminaris» perquè considerem els seminaris com éssers vius que, vivint en el seu hàbitat, es relacionen entre ells i amb el medi on viuen. O dit d'una altra manera: els seminaris i el desplegament concret de l'H2020 avancen retroalimentant-se mútuament obrint noves fronteres i conceptes.

07.

Els diferents nivells de concreció: marcs i participació

Del mandat del patronat al disseny de les noves aules, dels *Exercicis espirituals* d'Ignasi de Loiola als nens i nenes entrant a l'escola el passat 15 de setembre... En efecte, tots aquests fets per allunyats que puguin semblar són realitats coherents i alineades entre si, encara que resulta evident que no tots estan al mateix nivell de concreció.

Per entendre el treball sobre el *com*, hem de tenir present aquest aspecte de l'Horitzó 2020. Partim d'un marc general definit per la Companyia de Jesús i avancem dins d'aquest marc amb altres marcs cada cop més petits i més propers a l'acció de l'aula.

En cada nivell hi ha una determinada *x* a resoldre, una determinada feina a fer. És com si pintéssim un quadre a l'oli. Al començar cal tenir clar el motiu de l'obra i anar progressant sense pressa fins arribar a pintar finalment en color blanc els reflexos sobre els ulls dels personatges.

D'altra banda, és important assenyalar que si bé és cert que els marcs estableixen els límits d'una reflexió, també ho és que aquests només estan esbossats

i que cal omplir-los de contingut. Existeix, per tant, un espai de plena llibertat i creativitat perquè cada equip professional responsable del nivell en qüestió el defineixi amb la seva millor aportació.

Breument: els marcs instauren territoris, mentre que els equips són els que fan via i hi construeixen camins.

**Equip de mestres i professors que en el Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot han concretat molts elements en llibertat i creativitat.*

08.

La Nova Estratègia Evangelitzadora (NEE)

Malgrat la complexitat i riquesa de cadascun dels diferents nivells de concreció del projecte educatiu de JE, hem de reconèixer un fil de sentit que els recorre tots: la figura de Jesús.

Així doncs, la Nova Estratègia Evangelitzadora o NEE és precisament la renovació en la manera en què situem Jesús al centre de les nostres escoles. Aquest punt cabdal també l'actualitzem en el canvi profund i sistèmic de l'educació que estem portant a terme.

Al quadern 3 vam subratllar la importància de la constitució del projecte vital propi i de cultivar la interioritat i l'espiritualitat en el creixement de les persones. Descobrir la nostra direcció en l'existència és, doncs, el fruit de l'escolta i l'aprofundiment del nostre interior.

I aquest és un lloc especial on trobar Déu. El *magis* de la Companyia de Jesús apel·la a aquesta experiència: la meua vocació no depèn de mi, sinó que em ve donada (no en va, el terme llatí *vocatio* es tradueix com «crida»); a les meves mans, ara sí, està respondre-hi desenvolupant al màxim les meves capacitats per estimar i servir els altres.

O dit d'una altra manera: la bondat de Déu es manifesta en la mesura en què la treballes. Evangelitzar, fer arribar «la bona nova», és practicar aquests valors universals.

Per tant, amb la NEE convidem els nostres alumnes a comprendre que l'experiència del Déu de Jesucrist no és aliena a la tasca de definició del projecte vital. I ho fem, també cal dir-ho, integrant el nostre actual context social, marcat per una banda per la secularització, i per la diversitat cultural i religiosa per l'altra.

Amb la Nova Estratègia Evangelitzadora que assagem a l'experiència pilot, tornem a allò que és essencial: comprendre l'experiència de Déu i de la persona de Jesús està íntimament vinculat al desenvolupament del projecte vital de cada alumne.

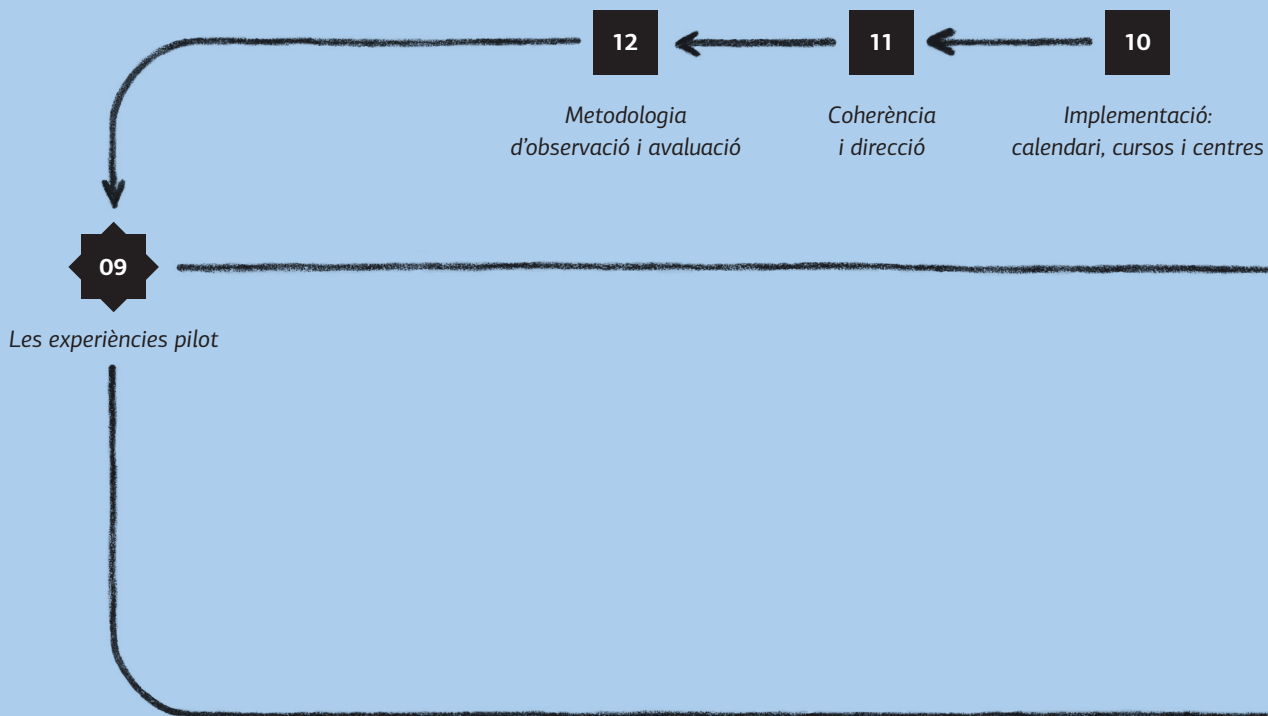
Observem el canvi: fins ara teníem la classe de religió, les activitats de pastoral i les accions de compromís social, a més de les reflexions i el treball en valors i testimoni personal que poguéssim donar en cada una de les assignatures.

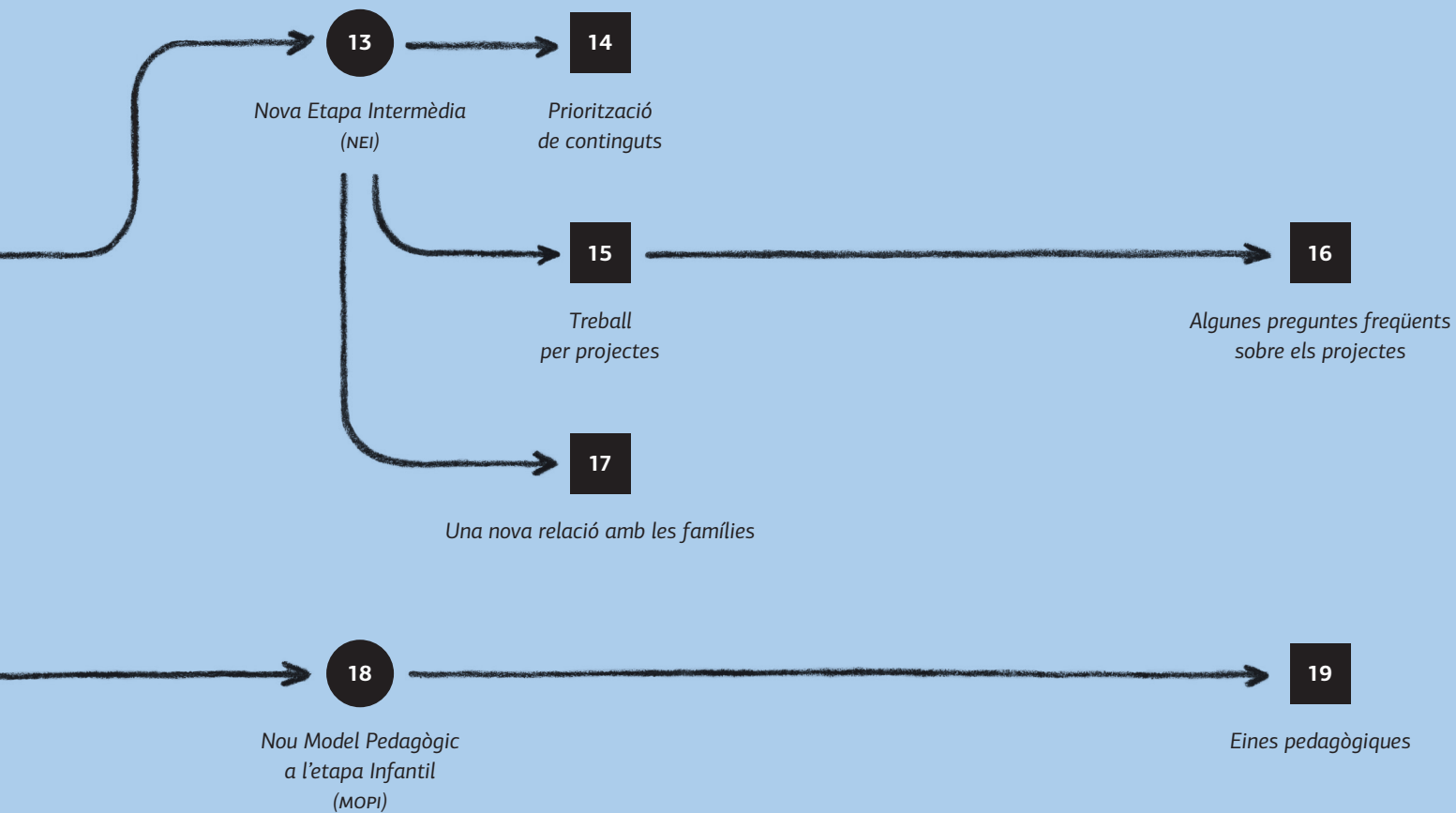
Ara tot és una cosa, i l'alumne és al centre. En el treball per projectes que dinamitzen els tres professors a l'aula s'integren definitivament totes les anteriors activitats disperses. I amb la NEE arribem a tots els alumnes (i no només als alumnes que fan activitats de pastoral).

I han sorgit noves oportunitats i activitats per formar alumnes conscients, competents, compassius i compromesos: l'inici i el final del dia, la llibreta del projecte vital, el treball molt més intens en grup, etc.

Vet aquí, doncs, com el projecte vital de cada persona es converteix en la clau de la Nova Estratègia Evangelitzadora: l'experiència del Déu de Jesucrist ofereix elements cabdals per donar sentit a la pròpia vida.

II. Els focus

04. Transformant l'educació. Passem a l'acció

09.

Les experiències pilot

Com dèiem a la introducció, el setembre del 2014 vam posar en funcionament dues experiències pilot amb plantejaments totalment nous segons les directrius de l'Horitzó 2020.

Què hem fet durant el curs 2013-2014? Preparar des de tots els àmbits aquestes noves experiències educatives. L'abast del canvi és l'escola mateixa, de manera que no podem pensar en petits canvis, sinó en un replantejament general de tots els aspectes que configuren la vida als centres. Parlem, com ho hem fet sempre, d'una transformació integral i sistèmica.

I davant d'aquest important repte considerem que el més assenyat, és a dir, el nivell de repte que som capaços d'assumir avui per continuar avançant, és començar amb dues experiències radicalment innovadores.

Som valents somiadors, i no pas temeraris idealistes. Fer salts massa generalitzats de cop pot suposar caure i prendre mal en la discontinuïtat del camí. Tenim temps, recordem que l'horitzó té l'any 2020 al seu nom. Cada fase té un contingut i un tempo propis, sense adormir-nos ni voler anar massa ràpid, aprenent a cada pas.

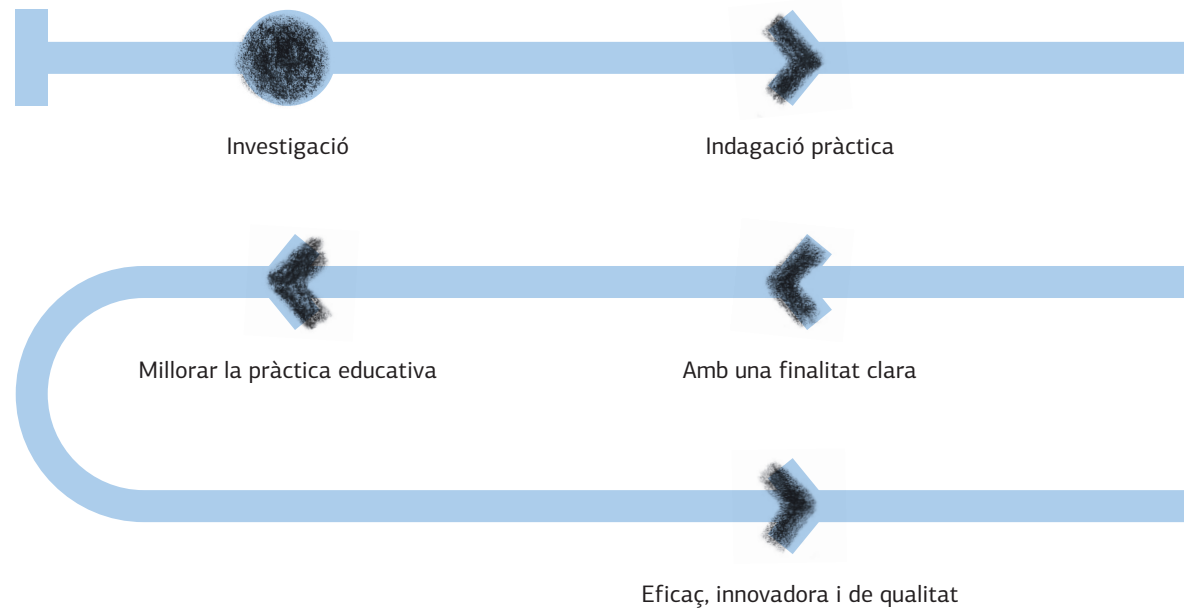
En aquest sentit, les experiències pilot no són provatures a l'atzar per veure què passa. Les experiències pilot són processos pensats i fonamentats amb un disseny pedagògic acurat i amb un abast limitat i controlable.

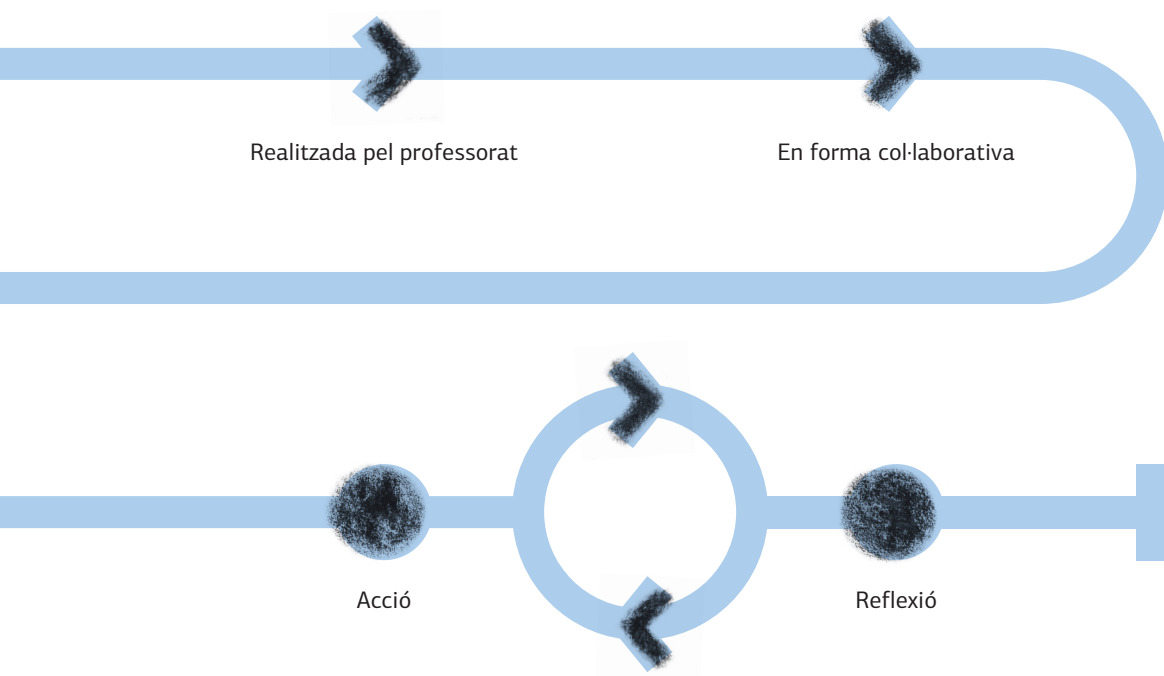
Parlem, doncs, d'«experiències» i no pas d'«experiments». Sí, les viurem amb la il·lusió de les primeres vegades i les seguirem també amb l'interès, el rigor i la professionalitat que ens demanen per esdevenir el més riques i útils possible.

Perquè les experiències pilot són el punt de partida per aprendre i afinar la concreció de l'escola que volem. Als dos cursos compresos en el binomi 2014-2016 (període per a les experiències pilot) en seguiran d'altres, i si ens mantenim atents i compromesos, i podrem generalitzar paulatinament els canvis en totes les etapes i centres educatius de la xarxa de JE.

Concretem així els *com* en dues experiències pilot que un cop avaluades generalitzarem. El pas del micro al macro ja l'abordarem quan arribi el moment. I és que fer massa previsions sobre un escenari encara per construir pot ser contraproductiu: anem, doncs, pas a pas.

Metodologia de les experiències pilot

10.

Implementació: calendari, cursos i centres

Les dues experiències pilot que hem dissenyat s'anomenen Nova Etapa Intermitàdia (NEI) i Model Pedagògic a l'etapa Infantil (MOPI). Com dèiem a l'apartat anterior, el període previst per a aquestes experiències pilot és de dos cursos lectius (2014-2016).

El setembre del 2014 el MOPI va començar amb un sol curs, P3, i l'any vinent s'incorporarà P4.

La NEI comprèn de 5è de primària a 2on d'ESO, donant resposta així a l'evolució natural d'unitat i coherència psicopedagògica d'aquestes edats. Afegim que durant el curs 2014-2015 s'han activat el 5è de primària i el 1er d'ESO i el proper any ho faran els cursos següents (6è i 2on).

Pel que fa als centres on s'han posat en marxa les iniciatives, cal dir que, com no podia ser d'altra manera, no s'han escollit de dalt a baix, sinó de baix a dalt. Així doncs, les vuit escoles de JE van ser convidades a postular-se com a candidates a realitzar les experiències pilot.

Després dels respectius debats interns (els directius van disposar d'un mes per valorar la seva situació i

els pros i contres d'assumir en el seu centre cadascun dels dos reptes), els equips directius que es van sentir il·lusionats i capaços de portar-los a terme ens van fer arribar la seva candidatura.

Finalitzada aquesta etapa, totes les escoles presentades van rebre el vistiplau de la direcció general de Jesuïtes Educació.

Així, el setembre del 2014 la NEI va ser una realitat a tres centres (El Clot, Lleida i Sant Gervasi, amb un total de 615 alumnes) i el MOPI, a quatre centres (Casp, Lleida, Gràcia i Poble Sec, amb una oferta total de 225 places).

En total 840 alumnes i prop d'un centenar d'educadors (entre tutors, especialistes, gestors i altres professionals) vivint un altre sistema de procés d'ensenyament i aprenentatge (PEA).

A la xarxa de Jesuïtes Educació practiquem, doncs, una nova manera d'organitzar-nos i avançar. Aquest conèixer, valorar, participar i proposar conjuntament suposa, en efecte, una nova manera de fer escola, una nova cultura del treball.

Per què hem començat amb aquestes dues experiències pilot?

Etapa

NEI

MOPI

Fonamentació

A quart de primària, finalitza el procés de la lectoescriptura i de les operacions matemàtiques elementals. Dels 10 als 14 anys s'esdevé una nova etapa en la maduració personal i en el desenvolupament cognitiu dels infants, es consoliden les operacions concretes. A partir dels 14, comença l'etapa del pensament abstracte. La nova etapa (NEI) que implantem comprèn de 5è de primària a 2n d'ESO. Respon a l'evolució natural d'unitat i coherència psicopedagògica d'aquestes edats, i potencia les intel·ligències múltiples de cada alumne.

Dels 0 als 6 anys és una etapa altament important en el desenvolupament i creixement de les persones, tant a nivell cognitiu com emocional. Així ho avalen estudis pedagògics, psicològics i de la neurociència, que han estat marcs per desenvolupar el MOPI.

Iniciar l'aplicació del nostre nou model pedagògic a l'educació infantil és fonamental. En aquesta etapa és tal la plasticitat del cervell, que la nostra responsabilitat és assentar les bases que serviran a cada nen a desenvolupar gradualment cadascuna de les intel·ligències que li permetran rebre informació de l'entorn, analitzar-la i convertir-la en aprenentatge i coneixement.

Coherència experiència
pilot a la xarxa de JE
(NEI o MOPI)

Director/a NEI
Coordinador/a MOPI

Coherència integració
en cada escola

11.

Coherència i direcció

Per garantir la coherència i la unitat de cada una de les experiències pilot, s'han nomenat dos directors a nivell de xarxa JE. Per la NEI comptem amb en Joan Blasco i pel MOPI, amb la Dolors Solsona (tot i que, a causa d'una baixa, aquest primer curs ha estat substituïda per la Maria Àngels Brescó).

Aquestes figures assumiran la direcció dels respectius projectes en simultaneïtat amb les seves tasques (director general de Jesuïtes Sant Gervasi, en el primer cas, i directora d'infantil-primària de Jesuïtes Lleida, i directora general de Jesuïtes Poble Sec en el segon).

D'aquesta manera, d'una banda garantim la coherència de cadascuna de les experiències pilot, i de l'altra, introduïm un element per seguir transformant la verticalitat tradicional de l'organització dels centres en una nova estructura més horitzontal i més pròpia de la xarxa. Perquè els directors de la NEI i del MOPI de cada escola depenen alhora del director del seu centre i del director de l'experiència pilot corresponent a nivell de xarxa.

És el que, des de fa algunes dècades, es practica i es coneix en l'àmbit de l'empresa amb el nom d'organització matricial. Seguim treballant, doncs, per fer de les nostres vuit escoles un sistema integrat i atapeït de relacions i interrelacions, és a dir, una veritable xarxa organitzada.

12.

Metodologia d'observació i avaluació

Tothom estarà d'acord que, per ser profitosa, tota experiència pilot ha de comptar amb una metodologia d'observació i avaluació. Cal identificar, per tant, els punts forts i els dèbils, resoldre els problemes que sorgeixen, i afinar i ajustar constantment el procés.

La confecció de la metodologia i el suport a l'experiència pilot s'han encarregat al CETEI (Centre de Tecnologies Ituarte), node d'innovació tecnopedagògica de la xarxa JE. El CETEI exercirà a més de supervisor, garantint la recollida de dades, el tractament de la informació i els objectius d'observació, reflexió i avaluació.

I és que, com s'acostuma a dir, no es pot ser jutge i part alhora. Ens trobem una vegada més amb el treball col·laboratiu entre els educadors i els especialistes, que tants bons resultats ens ha donat (com, per exemple, en la transformació de l'espai físic de l'escola), i amb l'enèsima constatació de que el treball en xarxa ens permet avançar més i millor.

Cal assenyalar també que, finalment, després d'un any de contactes, la Facultat de Psicologia i Ciències

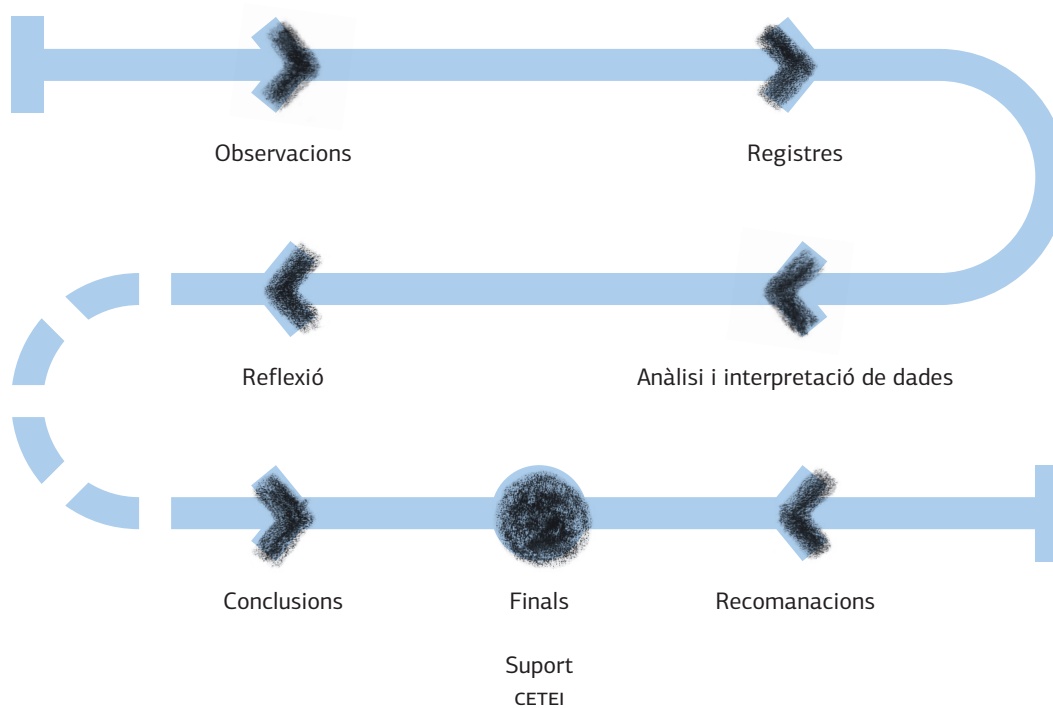
de l'Educació Blanquerna de la Universitat Ramon Llull i Jesuïtes Educació hem signat un conveni de col·laboració estratègica entre ambdues institucions. Comptarem, així, amb l'assessorament i el seguiment (amb la seva recerca associada) del desenvolupament de les experiències pilot i l'avenç cap a l'Horitzó 2020.

D'aquesta manera donem resposta a la necessitat de fer equip amb la universitat (ho vèiem a la consideració 09 del quadern 1 que té com a títol «Recerca aplicada en educació?»).

Afegim que els detalls d'aquesta observació i avaluació els donarem en un quadern posterior dins d'aquesta mateixa col·lecció. Analitzarem la proposta del CETEI i la col·laboració de la Facultat Blanquerna en dinàmic, és a dir, en un quadern que relati i reflexioni sobre l'experiència.

Per a l'observació s'estableixen cinc nivells: dimensió, categoria, subcategoria, ítems i indicadors. De dimensions se'n reconeixen nou: equip docent, alumnes, famílies, espais, recursos, temps, continguts, metodologies i avaluació.

Procés d'observació i registre basat en la qualitat

13.

Nova Etapa Intermèdia (NEI)

Recapitem: la Nova Etapa Intermèdia (NEI) és una de les dues experiències pilot que materialitzen el *com* de l'Horitzó 2020, i comprèn de 5è de primària a 2on d'ESO. Observem ara les seves característiques bàsiques en vuit punts:

1. L'alumne: és el centre del procés d'ensenyament i aprenentatge. Té un paper actiu i protagonista, treballa individualment i de forma cooperativa amb els seus companys. Compta amb la guia dels docents, que l'ajuden a desenvolupar l'autoconeixement i l'esperit crític amb l'objectiu que construeixi el seu projecte vital.
2. Els professors: funcionen com a equip reduït amb titulació polivalent, que treballa a l'aula i avalua conjuntament un mateix grup d'alumnes. Es fan càrrec de la tutoria compartida dels alumnes i planifiquen i programen l'organització setmanal de continguts, metodologies, espais i temps (sense horaris setmanals fixos de matèries). El director o la directora de l'etapa centra la seva tasca en el lideratge pedagògic.
3. Els projectes: els continguts es relacionen amb les competències que es volen desenvolupar i es treballen per projectes. La interdisciplinarietat, l'expressió oral i escrita i la resolució de problemes amb l'ús de conceptes i procediments de diferents

matèries tenen un paper central. També treballem els valors com la reflexió, el respecte, la responsabilitat, la justícia i el compromís social.

4. La metodologia: potenciem la curiositat i la creativitat amb una metodologia variada amb increment del treball autònom, treball per projectes i resolució de problemes relacionats amb la realitat quotidiana de l'alumne. Es combina l'aprenentatge per recepció, el treball individual i el treball cooperatiu. Es desenvolupen les intel·ligències múltiples. Els recursos tecnològics estan integrats en el procés d'ensenyament-aprenentatge, amb dispositius digitals i espais virtuals (NET) a disposició dels alumnes.
5. L'avaluació: un model d'avaluació dels alumnes vinculat a l'adquisició de competències i d'un coneixement interdisciplinari. S'avaluen els processos i els resultats. Es potencia l'avaluació formativa, l'autoavaluació i l'avaluació entre alumnes.
6. Les famílies: les famílies, juntament amb els alumnes i els professors, formen l'esquelet del nou

model pedagògic. Participen i col·laboren en el procés d'ensenyament-aprenentatge de l'alumne. Establim una comunicació fluida i freqüent amb les famílies, a les quals oferim noves eines de coneixement de la metodologia i suport a la seva tasca educativa a casa.

7. L'espai físic: uns nous espais, més amplis i més enllà de l'aula, alegres, amb colors, ben il·luminats i amb el soroll minimitzat. Amb nou mobiliari adaptable a diverses formes de treball i espais diferenciats i amb grades. Un espai, en definitiva, al servei de l'aprenentatge dels alumnes.
8. L'organització: grups de 50-60 alumnes treballant sempre amb 2-3 professors simultàniament a l'aula, adaptant el treball dels alumnes a grups de mida i composició diversa segons l'activitat que es realitzi. Els professors especialistes s'incorporen al treball a l'aula. Estructurem la setmana tipus en base al treball per projectes sense horaris fixos i tots els professionals són incorporats a l'equip docent (el consiliari; el departament d'orientació, DOP; i el tècnic de gestió, TEG).

14.

Priorització de continguts

En venim parlant des del quadern 1: el canvi de la transformació profunda de l'educació només serà possible si abordem també la qüestió del currículum. Avui, en lloc de seguir la tendència dels darrers temps d'incrementar el volum de continguts, resulta necessari prioritzar-los.

Dirigits per l'Enric Caturla i en Joan Blasco, vuit educadors de les escoles de JE han dut a terme aquesta ingent tasca per als quatre cursos de la NEI. Ens quedem, doncs, amb el més essencial de les matemàtiques, les llengües, les ciències naturals, les ciències socials, la tecnologia, l'àmbit artístic i la religió.

D'aquesta manera alliberem temps i recursos per treballar altres aspectes fonamentals de l'educació integral. Perquè també volem dedicar-nos al desenvolupament de competències, a l'atenció als valors i al cultiu de la interioritat i l'espiritualitat. Recordem que la nostra és una aposta decidida per l'aprenentatge significatiu de coneixements (i no pas per l'acumulació de dades).

Afegim, d'altra banda, que quan prioritzem el currículum no estem fent simplement el que en podríem anomenar una poda. Ens estem referint, sobretot, a ordenar de forma diferent, a evitar repeticions inútils i a reunir en mapes mentals i conceptuals únics conceptes i continguts que de forma dispersa apareixen a les diferents matèries del programa.

Cal, a més a més, tenir present que el currículum es treballarà en un context determinat, i que, per tant, en aquesta revisió també hem de tenir en compte les realitats, interessos i necessitats dels nostres alumnes.

La priorització de continguts resulta aleshores una tasca prèvia imprescindible per redissenyar l'acció a l'aula. Perquè només tocant aquesta peça (que sovint fa tant de respecte en el món educatiu) podrem replantejar de dalt a baix el procés d'ensenyament i aprenentatge (PEA).

Criteris per a la prioritització de continguts

En el seu llibre *La escuela inteligente*, David Perkins assenyala que a través del currículum hem de treballar la retenció del coneixement, la comprensió del coneixement i l'ús actiu del coneixement. A JE hem prioritzat, doncs, els continguts amb els quals es pugui desenvolupar tot el cicle: retenir, comprendre i utilitzar.

1. Quan parlem de retenció estem parlant de memorització, és a dir, de tenir disponibles aquests continguts a la memòria a llarg termini per poder relacionar-los amb els nous continguts, i així poder fer un aprenentatge el més significatiu possible.
2. La comprensió del coneixement significa haver fet processos d'anàlisi, de síntesi i d'avaluació dels continguts treballats.
3. L'ús del coneixement fa referència als aspectes més competencials, és a dir, a la utilització dels coneixements per abordar noves situacions i nous aprenentatges, per a la resolució de problemes, especialment aquells que es donen a la vida quotidiana.

15.

Treball per projectes

Dèiem que amb un currículum no tan feixuc podem treballar d'una altra manera... Quina proposem a JE? Els projectes. Desenvolupem en aquest apartat el punt 3 de les vuit característiques que defineixen la NEI.

El nou model pedagògic sorgit de l'H2020 opta per la integració de les diferents assignatures en projectes basats en qüestions i problemes reals i significatius.

Els projectes s'inicien, doncs, a partir d'un repte proper a l'entorn quotidià de l'alumne. Aquest repte el proposa l'equip de docents i es concreta en un producte final.

Per poder elaborar aquest producte final, els alumnes investiguen, cooperen, prenen decisions i reflexionen tot realitzant activitats individuals i en grup relacionades amb les diferents àrees de coneixement. Tot queda inclòs: continguts, procediments, actituds i valors.

Al començar, els alumnes reben impresa la guia del projecte que els permetrà situar-se durant el procés. En ella consten les principals activitats que es duran a terme, així com els objectius de comprensió i els continguts que es treballaran. Aquesta és, per tant, una indicació que els permet entendre com aprenen.

Cal afegir també que els professors elaboren un *site* on es recullen les pautes, les orientacions, les activitats, els materials i els recursos necessaris per realitzar el projecte. Els alumnes, per la seva banda, disposen també d'un espai digital (individual i col·lectiu) on aniran desant i organitzant les produccions i treballs que realitzin durant el projecte (portafoli).

Com dèiem, per donar resposta al repte inicial, els alumnes finalitzen el projecte amb la creació d'un producte final o una solució concreta. De possibilitats n'hi ha moltes i diverses: fer, per exemple, una exposició, elaborar un lloc web o un blog, realitzar una campanya de sensibilització, construir un prototip, produir un vídeo, un informe, fer un musical, etc.

Pel que fa a l'avaluació, al llarg de tot el projecte els alumnes reflexionen i avaluen el seu procés d'aprenentatge i el del seus companys. Al mateix temps, els educadors orienten i valoren el progrés de cada alumne. A més a més de fer acompanyament a l'aula, l'equip docent té accés en tot moment al portafoli virtual creat per l'alumne.

16.

Algunes preguntes freqüents sobre els projectes

Dediquem ara un apartat a resoldre algunes de les preguntes que alumnes, companys i famílies ens han fet en els darrers mesos sobre els projectes. Les novetats, ho hem de reconèixer, acostumen a generar certa inquietud...

Quines disciplines es treballen amb els projectes? De manera simultània treballem les diferents matèries: català, castellà, matemàtiques, ciències socials i naturals, educació visual i plàstica, educació física, música, religió, anglès i d'altres. Els continguts i aprenentatges específics de cada projecte s'exposen en la primera pàgina de la guia del projecte dels alumnes.

Amb aquesta metodologia, els alumnes assoliran els coneixements bàsics? La resposta és «sí». Els continguts curriculars s'aprenen en el decurs dels projectes desenvolupant, al mateix temps, les competències necessàries per a l'actual societat del coneixement. Ens referim, per exemple, a la flexibilitat, l'emprenedoria, la innovació, la creativitat, la intel·ligència emocional o el treball cooperatiu i en xarxa.

Quants projectes es realitzen durant el curs i quin percentatge d'hores de l'horari escolar s'hi destinen?

Del setembre al juny els alumnes realitzaran vuit projectes de llarga durada (de dos a tres setmanes cadascun), i uns altres de durada més breu. El treball per projectes ocupa entre el 50% i el 60% de totes les sessions setmanals. La resta del temps es dedica a sessions específiques de treball en altres àrees.

Quin és l'equip docent implicat en el treball per projectes? Els professors seran els mateixos educadors del curs, enriquint el treball, quan calgui, amb la col·laboració de pares i mares i d'altres docents o experts.

Què s'avalua en un projecte? Assenyallem d'entrada que els projectes han estat dissenyats en relació a determinades competències a assolir i tenen uns objectius d'aprenentatge definits. Ens interessen, per tant, els productes, les actituds i els processos.

Com s'avaluen els projectes? Els alumnes, ho hem assenyalat abans, s'autoavaluen i avaluen també els seus companys. Els professors, per la seva banda, en fan el seguiment i trimestralment redacten un butlletí sobre el progrés en l'aprenentatge de cada alumne (qualificació per matèries i també per competències).

Coaching familiar

Com a ampliació del punt 3 afegim que:

Tenim previstes realitzar dues sessions trimestrals (durant el primer i segon trimestre) de forma gratuïta i experimental per als pares i mares que vulguin aprofundir en l'educació integral.

Les sessions tindran una durada màxima de dues hores i es convidarà al grup de pares i mares (entre 10 i 20) a comentar, reflexionar i posar en comú les seves experiències i criteris educatius.

Per realitzar l'activitat comptarem amb el suport extern d'un *coach* familiar que conegui a fons el Model Educatiu de Jesuïtes Educació.

17.

Una nova relació amb les famílies

En la NEI tot canvia, també la relació amb les famílies. Volem seguir fent equip, implicant més els pares i mares en la vida diària de les escoles. I aquí no ens referim a incrementar les sempre oportunes accions de les AMPA, sinó a participar de ben a prop en el procés d'ensenyament i aprenentatge dels seus fills d'una altra manera.

L'equip docent implicat en els projectes són els professors del curs, altres educadors o experts, així com també els pares i les mares que s'hi vulguin sumar. Perquè comptem amb ells des de l'inici: al setembre les famílies reben un formulari on se les convida a aportar les seves habilitats, competències i coneixements.

El treball per projectes obre així les portes a la implicació i la col·laboració de les famílies. No es tracta d'impartir classes, sinó de facilitar espais d'aprenentatge. I durant el transcurs d'un projecte, qui millor que els pares i mares especialistes per dinamitzar alguna sessió específica?

D'altra banda, des de JE, ens comprometem també a mantenir més informats als pares i mares de la nova metodologia i dinàmica de treball dels seus fills i filles.

Donarem a les famílies un suport més directe i integrat en la seva tasca educativa familiar. Gràcies a la guia i al blog de classe, educadors i pares i mares podrem treballar coordinats en benefici de l'aprenentatge dels nois i noies.

Per a la dimensió del canvi en el binomi escola-família, tenim previst, en el marc de la NEI, posar en marxa nous instruments de relació, informació i formació amb les famílies. Aquí en presentem quatre:

1. Elaborar un inventari d'habilitats i competències dels pares i mares per a incorporar-los al PEA.
2. Realitzar sessions d'aprenentatge actiu amb mares i pares per al coneixement i praxis del nou Model d'Ensenyament i Aprenentatge (MENA) i el treball per projectes.
3. Posar en marxa un nou espai d'informació, reflexió i suport per al treball de pares i mares en la seva tasca educativa a casa relacionada amb la NEI.
4. Establir un nou canal de comunicació i relació dels grup-classe de la NEI amb les famílies a través del blog de classe.

18.

Nou Model Pedagògic a l'etapa Infantil (MOPI)

Si la NEI representa el primer *com* de l'Horitzó 2020, el MOPI n'és el segon. Dit d'una altra manera: el Nou Model Pedagògic a l'etapa Infantil és la segona experiència pilot de JE per avançar en la concreció del nostre projecte de canvi profund de l'educació.

Aquesta iniciativa va ser pensada inicialment per al curs 2015-2016, però un seguit de circumstàncies ens van fer avançar la data. La principal és que l'escola Jesuïtes Casp ha pogut obrir per fi l'etapa d'educació infantil (doncs era l'únic centre de JE que no en tenia).

Així doncs, com vèiem en la introducció, des del 15 de setembre del 2014 els nens i nenes de P3 i el seu equip de mestres ja treballen submergits en el MOPI i amb il·lusió i empena a quatre escoles de la xarxa.

A Jesuïtes Casp, Lleida, Gràcia i Poble Sec ja hem començat amb els més petits... Quin repte i quina oportunitat!

Analitzem ara els objectius més rellevants que ens plantegem al MOPI, una etapa crucial en el desenvolupament i creixement de les persones, tant a nivell cognitiu com emocional.

1. Maduració emocional: l'educació infantil és un moment cabdal per tenir en compte les emocions dels nens, però també per despertar aquelles que contribuiran a que el nen tingui una vida més plena i, per tant, sigui més feliç.
2. Estimulació primerenca de les intel·ligències: és en aquesta etapa educativa quan més importància té la maduració (i, per tant, l'estimulació) neurològica del cervell. Cada intel·ligència està localitzada en una àrea del cervell, però a la vegada estan interrelacionades, com ho estan també cadascuna de les àrees. És clau crear una bona xarxa de connexions. Des del nostre model, quan parlem d'ús ens referim a la potenciació i estimulació de totes les intel·ligències i habilitats, oferint estímuls i oportunitats per desenvolupar-les d'una manera sistemàtica.
3. Inici de l'anglès: l'integrem en el currículum per tal de fixar unes bases sòlides, tant a nivell auditiu i fonètic com estructural i gramatical

en una edat en què als alumnes els resulta més fàcil. L'anglès està present a l'aula d'una manera natural.

4. Integració dels valors: els infants en aquesta etapa estan forjant el seu caràcter, per això és vital que les experiències que visquin, així com les emocions que els desperten, ajudin a fomentar una estructura de valors.

La nostra manera de fer ajuda a desenvolupar uns valors de manera transversal, des de qualsevol àmbit d'aprenentatge, basats en l'evangeli, en la tolerància, en el respecte a les persones, a l'entorn i en el coneixement d'un mateix.

19.

Eines pedagògiques

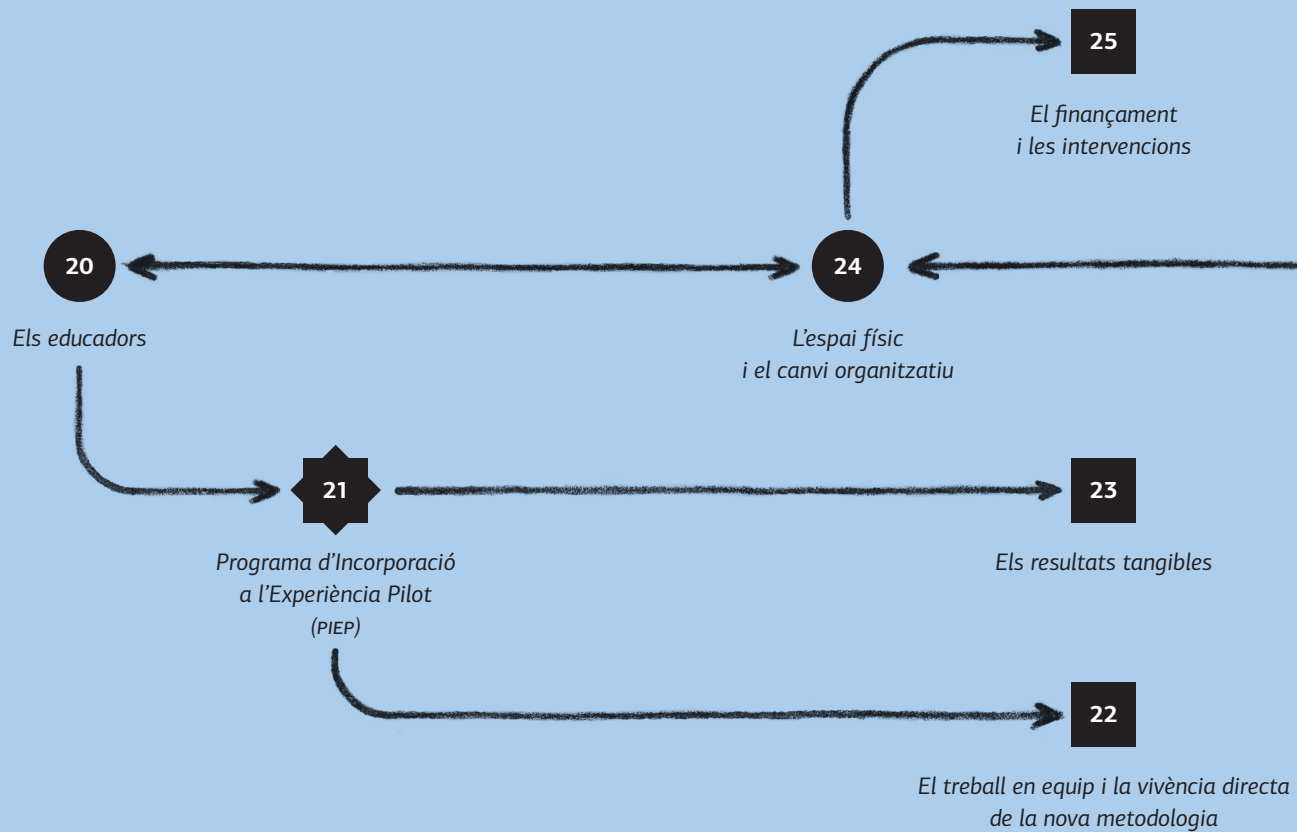
Per fer realitat aquests objectius de l'educació infantil de l'H2020, ens dotem de diverses eines pedagògiques. Vegem-les a continuació:

1. L'equip docent integrat, creatiu i innovador: només un equip d'educadors amb aquestes característiques serà capaç d'estimular els alumnes potenciant la seva creativitat (competència bàsica per al creixement i constitució de la identitat personal).
2. El reconeixement del protagonisme dels alumnes: en aquesta etapa és essencial que els nens i nenes se sentin estimats i es generi un espai de confiança per al creixement. Afegim que és molt important respectar els ritmes individuals de progrés i desenvolupament personal de cadascú.
3. Els espais al servei del projecte: facilitem espais flexibles que permeten la mobilitat i agrupar els alumnes de diverses maneres, espais agradables, amplis, oberts, lluminosos, amb color... Estan pensats per afavorir hàbits d'ordre, fomenten compartir, relacionar-se, faciliten l'atenció individualitzada i també activitats per grups grans. Permeten desenvolupar les vuit

intel·ligències i estimular la creativitat en el seu sentit més ampli.

4. La implicació de les famílies: el que es viu a l'escola i a casa té un gran pes en l'educació dels 3 als 6 anys. Per aquest motiu cal crear un nexa entre l'escola i les famílies. Comptem, doncs, amb la complicitat i dedicació dels pares i mares per recolzar el procés d'ensenyament i aprenentatge dels seus petits.
5. Els recursos digitals: els aparells digitals s'incorporen a l'aula per afavorir l'exploració, la comunicació i l'autonomia dels alumnes. Quan hi són presents (que no és sempre) estimulen un aprenentatge més actiu per part de l'alumne.
6. El temps flexible: si els alumnes són els protagonistes, els horaris planificats s'adaptaran a les seves necessitats. Les rutines diàries inclouen l'acollida, l'explicació de l'activitat del dia i les franges dedicades a l'aprenentatge. Les pauses de l'hora de dinar i el descans posterior també són temps educatiu.
7. La metodologia diversa: molts són els autors que tenim en compte a l'hora de proposar dinàmiques i activitats. Com a síntesi podem dir que potenciem el desenvolupament de les intel·ligències múltiples donant al joc un lloc destacat en el procés d'ensenyament i aprenentatge. Ens posem, doncs, al servei del creixement i la creativitat.
8. L'avaluació dinàmica: ens fixem en els resultats i els processos, i practiquem l'autoavaluació i la coavaluació. Convidem, per exemple, els nens i nenes a escollir els seus millors treballs i els ajudem a justificar les seves decisions. Ens mantenim a tothora atents al desenvolupament de cada infant.

III. Els mitjans

26

La comunicació

27

*El còmic i la col·lecció
Transformant l'educació*

20.

Els educadors

Amb aquest punt encetem la tercera part del quadern 4. Es tracta ara de revisar els mitjans que han fet possible definir els *com*, és a dir, les dues experiències pilot de renovació educativa que hem posat en marxa el setembre del 2014.

El treball ha estat intens, rigorós i molt gratificant. Per on comencem? Pels educadors, ells han estat els protagonistes més destacats dels progressos en l'Horitzó 2020 durant el curs 2013-2014 (no en va els trobem somrient a la fotografia de la portada del Diari número 2).

Com dèiem a l'epígraf o6, els educadors han continuat aportant propostes des de l'ecosistema de seminaris. Ara, però, afegim que la novetat d'enguany és que de manera especial ho han fet des de l'innovador Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot o PIEP.

A finals de novembre del 2013, Jesuïtes Educació va llançar una convocatòria interna a tots els mestres i professors de la xarxa per participar en la nova experiència pilot de la NEI.

Més enllà dels requisits específics demanats, era fonamental la decisió personal de cadascun dels

educadors per voler formar part d'aquesta apassionant experiència vital i pedagògica.

Així, es van presentar 124 mestres i professors voluntaris per la NEI. D'entre ells, i en funció de les seves característiques, titulacions i perfil humà, es van seleccionar 33 professionals de les vuit escoles que, juntament amb l'equip directiu de la NEI, van configurar el primer equip del Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot.

Entre d'altres, els criteris de selecció van ser: experiència en projectes d'innovació educativa, doble titulació per fer docència a primària i a secundària, ús de les TIC, coneixements d'anglès, capacitat de treballar en equip, i contacte amb activitats de pastoral, compromís social, interioritat o espiritualitat.

Aquests 33 educadors viuran els dos anys de l'experiència pilot en un dels tres centres de la NEI, i després set d'ells tornaran a la seva escola (ja que han canviat de centre) per transmetre els aprenentatges a l'equip docent i directiu. De nou observem la força i la riquesa de la xarxa.

Cal assenyalar també que la resta dels educadors que es van presentar voluntaris i no van ser seleccionats van quedar a la reserva per futures edicions del PIEP.

Afegim per últim que els mestres que al setembre del 2014 van començar el MOPi també han tingut una formació específica en el marc del Fòrum de JE.

De totes maneres, en aquest quadern relatarem la preparació per la NEI, ja que els educadors d'infantil, per dir-ho d'una manera planera, estan més alineats amb l'H2020 i, per exemple, tots tenen clar que els nens i nenes són el centre i el més important del procés d'ensenyament i aprenentatge (i no pas, com creuen alguns professors, el currículum).

Seguim.

21.

Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot (PIEP)

D'acord, tenim els voluntaris per participar en la NEI, però què és el Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot? Resposta: és un instrument de formació, acompanyament i canvi que ens ha de permetre iniciar el setembre del 2014 la concreció del model educatiu de JE a les escoles.

Així, al PIEP ens vam proposar conèixer i reflexionar sobre els elements del marc de l'Horitzó 2020, promoure el debat per a l'apropiació individual dels elements pedagògics fonamentals del nou model educatiu i generar els materials necessaris per la NEI.

Analitzem ara en detall el PIEP. El programa s'ha estructurat en sis blocs que totalitzen més de 450 hores.

L'experiència va començar amb nou setmanes d'alliberament del professorat (cobertes a les respectives aules per educadors substituïts). D'aquestes nou setmanes, dues van ser en règim residencial al monestir de les Avellanes, i la resta al CETEI.

Durant aquest període vam treballar aspectes com la pròpia espiritualitat (principalment a les Trobades de Vocació Professional), el nou Model d'Ensenyament

i Aprenentatge (MENA), la neurociència, el joc i la pedagogia per projectes.

Els darrers blocs els vam dedicar a definir els elements necessaris per a la construcció dels projectes, com treballar-los a l'aula i com avaluar-los. Finalment, des del PIEP vam projectar una setmana tipus de la NEI i altres elements de la nova etapa.

El programa ha facilitat les condicions perquè l'equip de professors voluntaris pogués aprofundir en el *què* i concretar el *com* de l'Horitzó 2020. Es tracta d'una invitació a fer créixer la nostra vocació i a donar el millor de nosaltres mateixos.

Alguns dels temes treballats han estat: l'H2020, els inicis i finals de les sessions de treball amb els alumnes, el joc i l'aprenentatge, accés a continguts digitals, les programacions, l'avaluació, etc.

I podem dir, per tant, que els mitjans per produir els objectius han estat coherents amb l'esperit dels mateixos. O dit d'una altra manera: l'equip del PIEP ha funcionat com una de les futures classes de la NEI: intens treball amb curiositat, entusiasme i dedicació.

Els 6 blocs del PIEP

Bloc I	Febrer-març-abril	2 setmanes Residencial Les Avellanes 6 setmanes al CETEI 1 setmana treball en xarxa	350 h
--------	-------------------	---	-------

Bloc II	Abril-maig-juny	1 divendres al mes	20 h
---------	-----------------	--------------------	------

Bloc III	Maig-juny	2 sessions 7 h CETEI	14 h
----------	-----------	----------------------	------

Bloc IV	Fòrum	7 h al dia	28 h
---------	-------	------------	------

Bloc V	Juliol	1 setmana treball en xarxa	30 h
--------	--------	----------------------------	------

Bloc VI	Setembre	Monestir Les Avellanes	12 h
---------	----------	------------------------	------

Total 454 h

22.

El treball en equip i la vivència directa de la nova metodologia

Més enllà dels importants detalls que acabem de veure, el gran repte del PIEP va ser cohesionar el grup de 33 professionals i convertir-lo en un equip capaç de construir tot el que es necessita per dur a terme amb garanties d'èxit l'experiència pilot.

Parlem de tangibles sí, però sobretot i en primer lloc de transformar-se personalment i com a equip. Molts dels educadors voluntaris van començar el PIEP amb la idea d'aplicar uns models pedagògics a la programació anual dels cursos i a l'acció concreta a l'aula.

Però abans de res calia passar de les individualitats motivades a l'equip aprenent i eficient. I aquest trànsit, per paradoxal que pugui semblar, s'inicia amb la reconexió vocacional. Comencem el viatge amb l'exploració i reapropiació del projecte vital de cada educador.

Què té sentit per a mi? Què és el que m'atreu i m'inspira de la meua tasca com a educador? Quins són els valors que guien el meu dia a dia? Què m'ha mogut a presentar-me voluntari? I és que anant

a la singularitat de cada persona, trobarem l'energia i la palanca que ens cal per fer el salt cap al projecte compartit.

Ens mantenim, doncs, fidels als nostres principis, els tenim presents com a guia per a la nostra feina diària, i a partir d'aquí establim relacions per fer-los créixer en la proposta concreta per la NEI. Desaprenem vells esquemes per, amb la pràctica, incorporar-ne de nous més fiables i eficaços.

Compartir el somni és el punt de partida (àmbit de les idees) i al mateix temps també el punt d'arribada (àmbit real). Amb aquesta claredat i alineació estem, ara sí, en condicions de recórrer el camí que va de l'un a l'altre donant en cada moment el millor de nosaltres mateixos.

El PIEP és primordialment això: una invitació a la transformació personal per treballar al servei dels altres. Situem al centre del projecte els alumnes i nosaltres apareixem per trobar, entre tots, les millors propostes que siguem capaços de formular per propiciar l'educació integral.

I durant unes setmanes (que sumen un munt d'hores), els mestres i professors del PIEP esdevenen alumnes i experimenten en viu i en directe la nova metodologia, els nous horaris, les noves accions... Ells són el centre del projecte i ells van modelant el programa. Res millor que viure-ho intensament.

23.

Els resultats tangibles

Després de tanta dedicació, què tenim? Un equip de professionals connectats amb la seva vocació i plenament capacitats per assumir el repte de portar a la pràctica la primera experiència pilot de l'Horitzó 2020.

Aquest és el gran valor. Però tenim també altres resultats de gran importància i més tangibles. Ens referim a l'extens material generat pels educadors com a conseqüència de l'activació de la NEI.

Què van produir, doncs, l'equip de 33 educadors i els seus directors durant el Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot? Resposta: 45 projectes i 50 unitats didàctiques.

Com a mostra, indiquem a continuació alguns títols de projectes previstos per a 5è de primària: Fem un musical, Trobada de científics, i *Eighty days around the world*; i d'altres projectes pensats per a 1er d'ESO: Meteorologia i desastres naturals, Jo Robot, i *What's up in the world*.

Aprofitem aquest espai per afegir o recapitular diversos aspectes essencials dels projectes:

1. Parteixen d'un centre d'interès concret i proper.
2. Es treballen de manera prioritària per competències o intel·ligències.
3. Permeten incorporar continguts nous i interdisciplinaris.
4. Es porten a terme de manera intensiva.
5. Estan orientats a una producció final concreta.
6. El procés està seqüenciat en fases diferents.
7. Es desenvolupen amb una metodologia típica de l'aprenentatge per descobriment guiat i estructurat de manera cooperativa.
8. Les TIC esdevenen un element clau per a l'aprenentatge.
9. En ells s'avaluen el grau d'assoliment de l'alumnat en les competències treballades i els continguts desenvolupats.

Aquests nou punts estan contemplats i inclosos en cadascun dels 45 projectes dissenyats per l'equip d'educadors del PIEP. Un material que espera amb moltes ganes posar-se en pràctica durant el curs 2014-2015.

24.

L'espai físic i el canvi organitzatiu

En moltes experiències de renovació educativa hi ha tres temes que no s'aborden. Un d'ells és, com hem vist, la prioritització de continguts del currículum. L'altre és la transformació de l'espai físic de l'escola. El darrer és el canvi organitzatiu.

Nosaltres estem convençuts que, donat que el canvi és sistèmic, si no arribem a aquests tres aspectes, no ens en sortirem. Com demanar-li, per exemple, a un professor que dinamitzi d'una manera diferent la classe amb el mateix volum de continguts per impartir i amb la mateixa estructura física de l'aula i organització de l'escola?

Al quadern 3 (vegeu el punt 25) ja li vam dedicar un apartat: què aporta l'Horitzó 2020 al disseny de la pròpia escola?

Durant el curs 2013-2014 una comissió d'educadors ha estat definint en profunditat el Model de Canvi de l'Espai Físic de les Escoles (MCEFE), i gràcies al treball col·laboratiu amb l'estudi de l'arquitecte Carles Francesch de Herralde s'ha arribat a dues atractives propostes per a la NEI i el MOPI, que després

de les obres realitzades a l'estiu del 2014 han estat una realitat.

Finalment cal realitzar canvis també en l'organització de l'etapa per adaptar, en línia amb el nou Model Estratègic de Gestió, la direcció pedagògica a les necessitats de la nova metodologia i el nou procés d'ensenyament i aprenentatge.

Així, si en una etapa del sistema tradicional comptàvem amb 1 director/a, 1 cap d'estudis i 2 coordinadors de cicle; en la NEI tenim 1 director/a i 1 tècnic de gestió.

25.

El finançament i les intervencions

El Model de Canvi de l'Espai Físic de les Escoles (MCEFE) ens permet projectar les noves aules per a les experiències pilot, però com ha estat el finançament i l'execució de les obres?

Aquests dos punts pràctics són, en efecte, més prosaics, però no menys importants.

En Paco Morata, gerent de Jesuïtes Casp ens explica com ha estat el procés a la seva escola:

«Primer vam fer una important campanya de petició de donatius i préstecs a la comunitat educativa de l'escola per poder finançar part de la nova Infantil de l'escola. I, just abans de Setmana Santa, vam començar les obres de la nova infantil a la planta baixa, primera, segona i tercera de l'edifici de Llúria 13, que per la part del pati estarà connectat amb l'escola. Sento una profunda emoció en veure fer-se realitat una part del nostre somni.»

Un altre cas és el que ens refereix la Rosa Casadesús, gerent de Jesuïtes Lleida (únic centre on s'activa tant la NEI com el MOPI durant el curs 2014-2015):

«Hem iniciat el camí i avancem amb decisió cap a la diferenciació metodològica que ens planteja l'Horitzó

2020: fem la primera fase dels nous espais de la NEI, una nova zona de treball per als alumnes de batxillerat i l'espai de P3 del projecte MOPI. Uns espais pensats per a la nova dinàmica pedagògica, i un projecte que encetem per replantejar el pati com a espai educatiu. Moltes obres i molta emoció en marxa.»

Afegim ara un punt clau d'aquest apartat: d'on surten els diners per dur a terme la tant necessària transformació de l'espai físic de l'escola? Malgrat el que s'acostuma a pensar, no ens confonguem, en primer lloc ens cal un projecte, una bandera il·lusionant per atreure el finançament.

En el nostre cas tenim l'Horitzó 2020 i al seu darrere la xarxa de Jesuïtes Educació. Apliquem, doncs, les economies d'escala i la capacitat d'inversió dels vuit centres que integren JE.

També hem de dir que la nostra comptabilitat i economia és autònoma (no depèn de la Companyia de Jesús) i que gaudeix de bona salut: els ingressos cobreixen les despeses. No només no tenim dèficit, sinó que el superàvit permet finançar projectes com el MCEFE.

En resum: en primer lloc un bon projecte, en segon terme, una bona gestió econòmica amb economies d'escala i generació de marge. I finalment, l'aportació de tercers (empreses i/o particulars) en forma de donacions o préstecs sense interès.

Un cop més, la preparació del terreny i la integració de l'estratègia pedagògica i de gestió han estat claus.

26.

La comunicació

A l'epígraf 16 del quadern 3 vam poder veure la importància de la comunicació en qualsevol procés de canvi en l'educació. Aleshores ens vam referir a accions concretes que hem dut a terme en aquest sentit: el llibre, el diari, l'exposició i el *site* de l'Horitzó 2020.

Veiem ara les xifres generades al llarg del curs 2013-2014 amb aquestes accions entre d'altres:

Les vuit escoles de la xarxa han visitat l'exposició itinerant de l'H2020.

S'han distribuït 14.290 exemplars del diari número 1 entre educadors, alumnes, famílies i institucions.

Hem presentat directament a 2.173 pares i mares l'Horitzó 2020 (sense comptar les jornades de portes obertes).

Més de 11.000 alumnes han rebut dels mestres i professors els resultats de la seva participació (a les tutories dedicades al retorn).

1.381 educadors han realitzat sessions d'aprofundiment en l'Horitzó 2020.

I 247 directius i responsables han dedicat temps al coneixement i reflexió de l'H2020.

Afegim que en la transformació profunda de l'educació, a JE avancem dins del marc general de la Companyia de Jesús i treballem, al mateix temps, oberts a tota la nostra comunitat educativa i a la societat en el seu conjunt.

Perquè la comunicació veritable no només és enunciar un missatge, sinó que demana sempre l'actitud i la pràctica d'escoltar i deixar-se impactar pels altres.

Ho hem vist al quadern 3: ens interessem per opinions i consideracions externes, per experiències educatives de canvi disruptiu semblants a la nostra. Aquí existeix una gran riquesa que no ens la podem perdre.

I també estem encantats de compartir i rebre a les nostres escoles aquelles persones que s'han sentit interpel·lades per l'H2020. En aquest sentit, al *site* <http://h2020.fje.edu> podeu omplir el formulari per conèixer en primera persona i reflexionar amb nosaltres sobre el MOPI i la NEI.

Ens cal un debat ampli, rigorós i constructiu sobre les diferents maneres d'encarar els reptes de l'educació del segle XXI. Perquè només junts serà possible.

27.

El còmic i la col·lecció Transformant l'educació

En relació a l'Horitzó 2020, dues accions comunicatives singulars que hem iniciat durant el curs 2013-2014 han estat el còmic, d'una banda, i la col·lecció Transformant l'educació, de l'altra.

Així, el juny del 2014 els alumnes de 4t i 6è de primària dels tres centres previstos per iniciar-se la NEI el setembre del 2014 van rebre el còmic *Ni t'imagines el que està a punt de passar...*

Amb guió de Meritxell Noguera i il·lustracions de Cristina Picazo, a les seves pàgines s'explica de manera divertida i entenedora en què consisteix el canvi de model d'ensenyament i aprenentatge.

De manera significativa, l'última vinyeta és en blanc, justament perquè els alumnes puguin dibuixar com acabarien la història dels cinc amics protagonistes.

Un cop llegit el còmic, cada alumne va construir la seva darrera vinyeta i la va portar al setembre. De manera que aquests primers dies de curs fins i tot hem tingut un concurs!

La segona acció comunicativa té a veure amb el quadern que estàs llegint. Sí, ens referim a la col·lecció

que tenim previst presentar amb quatre primers volums el primer trimestre del 2015.

Fa temps que se'ns acosten persones de l'àmbit educatiu d'arreu (de ben a prop i de ben lluny) amb curiositat i ganes de saber què estem fent i sobretot com ho estem fent.

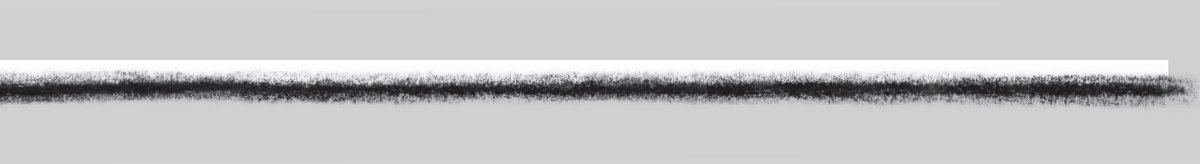
Amb la col·lecció Transformant l'educació volem donar resposta a aquest interès. El jesuïta Lluís Magriñà, sent president de JE, va ser qui des de l'inici ens esperonà a donar a conèixer en profunditat el procés de transformació sistèmica de l'educació propi.

Per aquesta raó els quaderns es troben en català, castellà i anglès al *site* de l'H2020 (la descàrrega és gratuïta). Oferim també la possibilitat d'encarregar la impressió a The Folio Club (que us els farà arribar on indiqueu).

A mode d'anècdota podem dir que el projecte de la col·lecció té molt del que hem vist arran del treball en equip dels educadors: avancem convençuts d'on volem arribar i alhora redissenem a cada pas els processos per trobar el que sigui més funcional.

Testimonis

“

”

Els protagonistes del PIEP

Sobre l'experiència del PIEP en podríem parlar de moltes maneres, però no ens imaginem una altra de millor que la de sentir la veu dels seus protagonistes. A continuació en referim una petita mostra prou significativa.

Totes les aportacions són respostes a la mateixa pregunta: «Què ha significat per a tu la participació en el PIEP?».

Marta Ballester: M'ha fet perdre la por als canvis i a innovar. M'ha donat forces per afrontar els nous reptes de la societat actual amb la confiança que tots junts podrem aconseguir les fites de l'Horitzó 2020.

Miquel Casanovas: M'ha fet sentir protagonista del profund procés de canvi que viurà l'educació del segle XXI. Alhora, ha significat una oportunitat per renovar la meua vocació educativa i de créixer personalment i professionalment, replantejant velles i ja obsoletes conviccions pedagògiques.

Ramon Insa: Ha estat una oportunitat de veure l'educació amb les ulleres d'un alumne. M'ha permès replantejar-me l'educació, posar nom a les coses que sabíem que no funcionaven i il·lusionar-me amb les possibilitats de canvi. Un nou camí per a l'educació, i per a mi.

Patricia Nos Marin-Buk: Hi ha moltes coses de la NEI que em recorden la manera amb què vaig estudiar de petita a la meva escola de Nova York: treballant en espais oberts, amb grups més flexibles i diferents metodologies, i, sobretot, on l'alumne no es conforma a ser un aprenent passiu, sinó que vol ser participatiu, crític i responsable. Em fa molta il·lusió tornar-ho a viure, ara des del punt de vista del professor.

Fèlix Vera: Ha significat una gran oportunitat. Ha estat un temps d'aprenentatge i canvi tant professional com personal. M'ha fet esforçar-me i treure el millor de mi mateix, sempre pensant en una educació diferent, per a un futur millor.

Els directors de la NEI

Un cop activada la Nova Etapa Intermèdia, preguntem als seus directors com estan vivint l'experiència.

Els són la Minerva Porcel (J. Lleida), en Josep Lluís Martos (J. El Clot), en Guillem Fàbregas (J. Sant Gervasi), i en Joan Blasco (com a director en xarxa de la NEI).

”

Minerva Porcel

En aquests primers compassos de la NEI, podem dir que l'entusiasme és aclaparador. La veritat és que la resposta ha estat molt més bona del què esperàvem. Els educadors, els alumnes i les famílies veiem que aquest és el camí. I ara de cap manera voldríem tornar enrere.

Per a mi participar en el PIEP i la NEI està sent una gran oportunitat professional, estic gaudint a uns nivells molt alts. La clau és ser protagonistes del canvi: som nosaltres (i no l'administració o la direcció del centre) qui ha generat les propostes.

I al mateix temps cal dir que el recolzament de JE i la formació tècnica i emocional de l'equip ens ha permès afrontar amb garanties el repte, la responsabilitat de construir una nova relació d'ensenyament i aprenentatge.

No ha estat fàcil, però hem aconseguit avançar tot aprenent a equivocar-nos. Durant el procés hi ha hagut incerteses, dubtes i pors, que en algun moment ens han portat a fer aturades tècniques. I en l'aparent desordre, junts hem trobat de nou el fil perquè teníem clar l'objectiu i estàvem connectats amb la nostra vocació.

Crec que la transformació que estem vivint amb les experiències pilot té a veure amb un canvi de paradigma que va més enllà de l'escola... En molts àmbits de la nostra realitat ara tenim la oportunitat de passar de la queixa a l'acció.

Avui s'estan obrint espais de participació i construcció social que ens interpel·len i crec que no seria de justícia quedar-nos al marge. Tots tenim coses a dir, fem-hi, doncs, la nostra aportació.

“

Josep Lluís Martos

De la NEI destaco el fet que és una experiència pilot en xarxa. Amb petits canvis, ho hem vist a El Clot, no n'hi ha prou. I una transformació profunda no la pot dur a terme una sola escola de manera aïllada.

Avui tenim el suport i ens sentim recolzats pels vuit centres de JE. El que estem vivint és gràcies a la xarxa i per la xarxa.

De moments especials en tinc molts, però si n'hagués de destacar un em quedaria amb la celebració de l'eucaristia que vam fer durant el PIEP al monestir de les Avellanes. El jesuïta Josemi Colina ens va dur a connectar-nos d'una manera senzilla i autèntica amb nosaltres mateixos i els altres. Tot un regal que m'emporto.

La feina ha estat intensa, està sent intensa. El neguit per les incerteses el superem amb el recolzament dels companys. Tots som diferents, amb un bagatge individual particular que aconseguim capitalitzar quan treballem en equip.

Comptem amb la il·lusió sí, però, també cal dir-ho, en el procés apareix també el desgast (i més a casa meva on la meva dona i jo som a la NEI). Cal trobar, doncs, l'equilibri i que l'experiència pilot no monopolitzi la majoria de les converses...

”

Guillem Fàbregas

Una de les coses més maques d'aquestes primeres setmanes de la NEI és entrar a la classe i veure el treball autònom dels nens i nenes. Sembla que tothom, tant mestres com alumnes, s'hi troben d'allò més bé, com si haguessin trobat el seu lloc natural: els nanos al centre i els educadors guiant-los amb diferents rols.

Perquè recordem que a cada classe hi ha tres docents. «Quin repte», pensava jo al començar. Però els meus dubtes s'han esvaït de seguida. Si els alumnes estan alineats amb el seus interessos, els educadors ho estan amb la seva vocació.

Així, les energies es multipliquen. És també el que està succeint a la direcció en xarxa de la NEI. Els quatre companys dels tres centres de l'experiència pilot estem en tot moment connectats entre nosaltres. I és que el lema de l'H2020 és d'allò més encertat: «Només junts serà possible».

Em sorpren la capacitat reflexiva dels alumnes de 5è de primària. Quins comentaris en l'activitat d'inici i final de dia! I a la vegada reconec amb certa incomoditat que potser abans no hi confiàvem prou. Avui tothom dóna tot el que té a dins sense reserves.

Curiosament aquesta està sent una de les nostres tasques: gestionar el volum de propostes dels educadors. Quin canvi de paradigma... I dóna goig, de debò, és real.

“

Joan Blasco

Amb l'experiència que donen els 60 anys, veig la transformació profunda de l'educació que suposa l'Horitzó 2020 com l'espurna que des de fa molt de temps reclama l'escola. El que destaco de manera especial és la construcció col·lectiva del projecte, el fet que són les persones, els educadors, qui el lideren.

Enlloc d'un canvi basat en principis pedagògics enunciats des de l'acadèmia, ens trobem amb el repte i l'oportunitat de proposar una nova manera d'ensenyar i aprendre tenint sempre presents els objectius de la persona que volem.

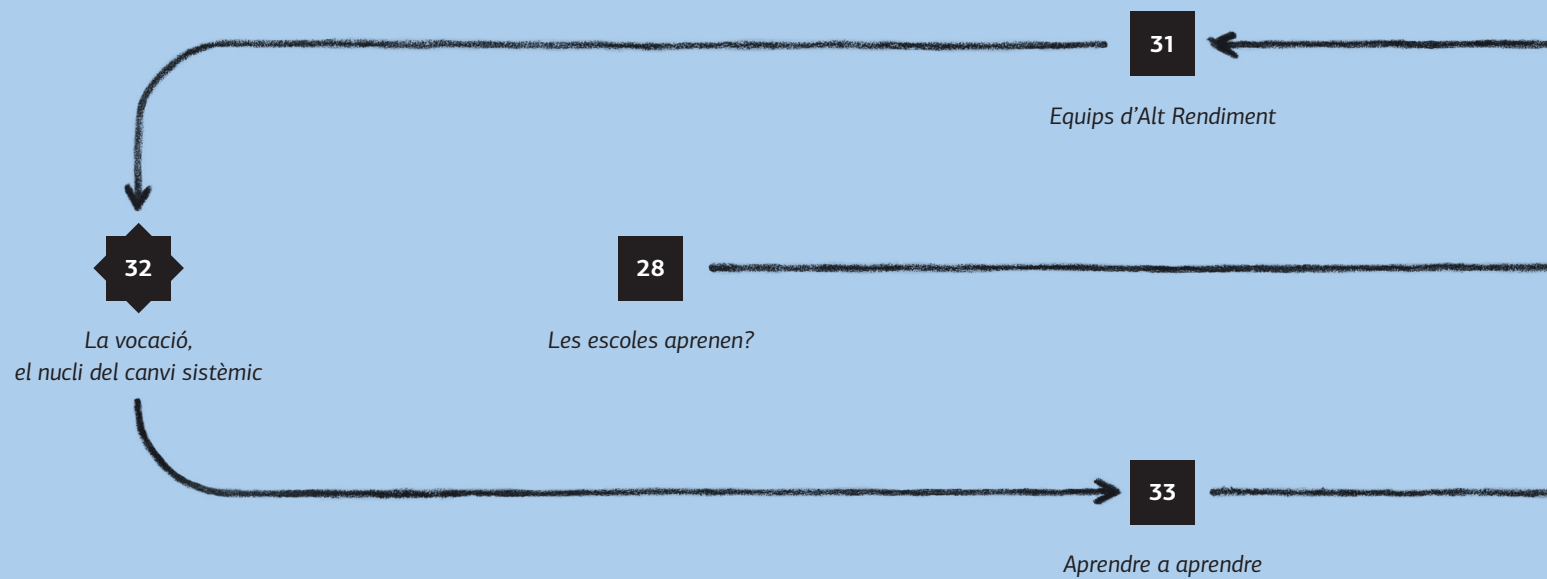
I el cert és que la NEI encaixa com un guant fet a mida tant en professors com en alumnes. Hem après molt amb el PIEP (coneixements, habilitats, treball en equip...), tornem a creure en la nostra feina.

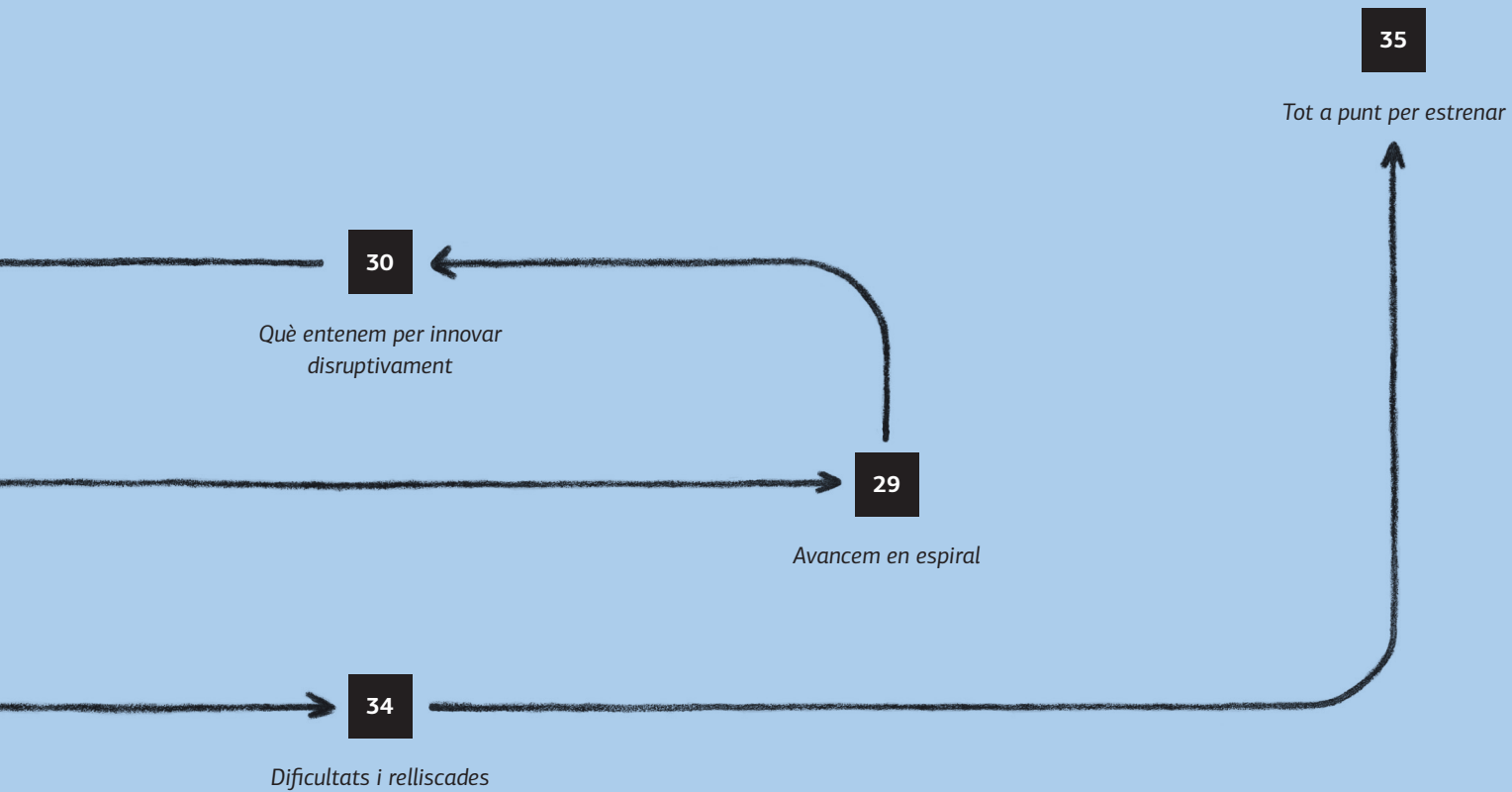
Ara els educadors són els protagonistes: dissenyen i creen espais i dinàmiques a favor del creixement integral, ens il·lusionem cada dia per la pràctica de la nostra vocació. I els nois i noies estan responnent com si el canvi fos d'allò més evident.

Confiam en nosaltres i en els alumnes. Si comptem amb les persones, no cal tenir-ho tot acabat per avançar. Els principis són precisos i concrets, ara passem a l'acció per fer-los realitat. Així és com ens vam involucrar i comprometre amb l'experiència pilot. Perquè, com podíem no atendre aquesta crida?

”

IV. Aprendre per transformar

28.

Les escoles aprenen?

D'entrada, per començar la reflexió sobre l'avenç de l'Horitzó 2020 durant el curs 2013-2014, presentem un parell de consideracions de fons a través de dos exemples.

D'una banda, la realitat és sistèmica o el moviment de les ales d'una papallona pot provocar un tsunami a l'altra banda del món. I de l'altra, la realitat és fractal o l'estructura d'un branquilló és la mateixa que la de l'arbre complet al que pertany.

Què tenen a veure aquestes dues consideracions amb l'educació? Resposta: si tot està relacionat, i el macro i el micro es corresponen, aleshores cal que l'escola mateixa (o, en el nostre cas, la xarxa de vuit escoles de JE), sigui aprenent, sigui una comunitat d'aprenentatge viva i dinàmica. Com sinó incentivarem la curiositat i la millora constant en els nostres alumnes?

Seguim. Al quadern 3 ja vam veure que no estem davant d'un entorn estable on poder progressar de manera incrementalista. El nostre camí és ple de discontinuïtats, i per aquesta raó ens hem dotat d'un marc estratègic on hem definit l'horitzó, els escenaris i els projectes.

Aquest engranatge ens permet passar a l'acció amb determinació i flexibilitat. Malgrat les aparences, els dos termes no són contradictoris. Per dir-ho així, sortim del port sabent quin és el nostre destí i sabent també que la ruta per arribar-hi l'haurem d'anar construint a cada moment.

Resumint: el PEA només tindrà sentit si el seu esperit també es practica a cada escola i a la xarxa d'escoles de Jesuïtes Educació. I sí, hem de dir que durant aquest curs hem constatat que hem estat capaços d'aprendre i innovar amb humilitat, rigor i treball en equip. Així, podríem sintetitzar la nostra experiència en sis punts:

1. Les escoles aprenen quan som capaços d'establir una nova relació amb les famílies i incorporar-les al procés d'ensenyament i aprenentatge.
2. Les escoles aprenen quan estem oberts a deixar-nos sorprendre i impactar pels esdeveniments, per la realitat, per la vida escolar.
3. Les escoles aprenen quan estem disposats a anar més enllà de la sorpresa i la novetat i busquem el sentit i el significat del què passa, del què ens passa.
4. Les escoles aprenen quan, escoltant el nostre cor, comprovem quins valors queden compromesos a la llum dels esdeveniments.
5. Les escoles aprenen quan decidim pilotar les nostres institucions el millor que puguem, quan tenim projectes propis i els portem a la pràctica fent que les coses passin segons els nostres pensaments (sent coherents així entre allò que pensem fer i allò que fem).
6. Les escoles aprenen quan avancem incorporant l'espiritualitat.

29.

Avancem en espiral

Des de Jesuïtes Educació assumim el repte de la transformació profunda de l'educació amb voluntat d'aprendre, no amb la pretensió de no equivocar-nos o fer-ho perfecte a la primera.

És per això que hem començat el treball sobre el *com* de l'H2020 amb dues experiències pilot. Les hem preparat i dissenyat a consciència per avaluar-les i ajustar-les constantment durant el període 2014-2016 i amb la seguretat que cada nova versió millorarà l'anterior.

I és que sempre tornem al mateix, el nostre focus és en tot moment el procés d'ensenyament i aprenentatge, el nostre focus és l'alumne.

Ho hem vist també als quaderns 1, 2, 3 i 4 d'aquesta col·lecció. Hi ha temes que apareixen una vegada i una altra perquè no avancem en línia recta, sinó en espiral.

Però abans, com avançàvem? D'una altra manera: al proposar-nos un objectiu buscàvem un grup d'experts que, normalment en un temps llarg (no era senzill), elaborava un document extens que, un cop aprovat, havia de ser llegit pels mestres i professors, els quals eren, finalment, els responsables d'aplicar-lo a l'aula.

Ara hem innovat. Ara avancem en espiral. Partim d'una successió de marcs (vegeu el punt 07) i al seu interior, avançant en espiral, diversos equips defineixen els elements amb llibertat i creativitat.

L'espiral no és un cercle, no passem mai pel mateix punt tot i que sí pels mateixos escenaris. És una manera de dir que els temes són recurrents però que en cada nova volta els veiem amb nous elements d'anàlisi i els anem millorant. Sempre avancem a partir de les experiències anteriors. I, de fet, ja no som iguals: sumant som diferents.

A les proves pilot s'aniran afegint nous cursos que incorporaran els aprenentatges assolits, i així fins el 2020 i més enllà. Perquè l'any 2020 no és un punt d'arribada, sinó un horitzó que ens permet avançar, perquè l'espiral continua, el *magis* ignasià mai s'acaba.

30.

Què entenem per innovar disruptivament

La xarxa de vuit escoles de Jesuïtes Educació aprenem i avancem en espiral, d'acord, però també cal dir que, com hem vist en aquest quadern, en alguns casos necessitem generar espais i moments especials per poder fer front als canvis disruptius del camí.

El Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot ha estat precisament això, professionals compromesos amb el futur i la qualitat educativa que han treballat intensament i en equip per innovar.

Aquest ha estat l'encàrrec que han assumit de manera voluntària: projectar el dia a dia de l'Horitzó 2020. Se'ls ha donat un marc (o més ben dit, una successió de marcs continguts uns dins dels altres) i a partir d'aquí plena llibertat per arribar ben lluny.

I és que per innovar disruptivament cal sortir de la zona coneguda, anar més enllà del que fem sempre, de les preguntes i respostes habituals. Perquè innovar és, des de dins estant de la realitat i els problemes,

traspassar els límits i imaginar noves formes de pensar, de contemplar i de relacionar, és a dir, noves maneres de procedir per donar resposta als reptes.

D'altra banda, assenyallem que per viure una aventura com aquesta és necessari comptar amb el saber fer dels educadors i també amb el seu entusiasme, creativitat, iniciativa i generositat.

Les propostes apareixen de la intuïció, busquem solucions imaginatives per una manera totalment nova d'organitzar la vida a l'escola, noves dinàmiques i sinèrgies entre alumnes, educadors i famílies per a l'educació integral.

Cartografiar aquest territori desconegut és també donar-li forma. Tenim els projectes tractors d'anys anteriors com a referent i l'Horitzó 2020 com a guia. Per tant ara ens preguntem, com ha treballat l'equip humà de 33 persones per innovar?

((o)) *Per poder innovar disruptivament cal una comunitat d'aprenentatge que a partir d'un marc determinat i avançant en espiral assolix un objectiu.*

31.

Equips d'Alt Rendiment

Podem dir que amb el PIEP hem constituït el que es coneix com un Equip d'Alt Rendiment (EAR), és a dir, un equip de professionals amb perfils complementaris i multifuncionals que cooperen per assolir un objectiu comú del que en són responsables.

Afegim que els Equips d'Alt Rendiment parteixen d'un gran compromís i identificació amb el seu propòsit i compten amb els recursos i l'autonomia necessaris per arribar al seu objectiu.

De manera sintètica observem que la clau per convertir un grup de persones en un EAR és la capacitat d'establir un model de treball basat en les relacions responsables. En aquest cas, els membres de l'equip estan disposats a mantenir converses transformadores (en llatí *conversa* significa «canviar junts»).

En les relacions responsables els professionals apareixen exposant els seus talents i recerques

disposats a prendre decisions i coordinar les seves accions per assolir el seu objectiu. Els punts de vista diferents ens porten a un lloc més complex i ric perquè no hi ha la defensa particular d'opinions ni la necessitat de reconeixement dels altres.

Els Equips d'Alt Rendiment, en definitiva, són unitats d'alta qualitat humana i professional que aporten innovacions concretes i experiències d'aprenentatge modèliques per a la xarxa.

(o) *En els EAR hem après a superar les fronteres personals i organitzatives que ens hem construït, en el marc de les escoles, en els darrers 25 anys.*

Els Equips d'Alt Rendiment desactiven o desaprenen velles modalitats de treball en grup per incorporar noves relacions orientades a l'assoliment. Vegem-ho resumit en tres punts:

Els EAR no s'articulen a partir de la idea de respecte mutu i sí, en canvi, abracen la pràctica de la confiança mútua.

Els EAR no es dediquen a estar ben organitzats i sense conflictes, ans al contrari, els EAR tenen sinèrgies i així la capacitat d'exercir el compromís mutu.

Els EAR no són la suma d'individus amb rols i responsabilitats definits per no interferir-se, pels EAR el focus està en l'objectiu i el subjecte és l'equip (que és molt més que la suma dels seus integrants).

32.

La vocació, el nucli del canvi sistèmic

Com s'estableixen relacions responsables? Què fa que les persones donin el millor d'elles mateixes en equips de treball constituïts per assolir un determinat objectiu?

De respostes a aquestes preguntes se'n poden donar diverses, per a nosaltres, però, n'hi ha una que destaca especialment: la vocació.

La vocació és el descobriment personal del regal que suposa oferir la teva aportació singular a la societat. Les persones connectades amb la seva vocació accionen des de la voluntat de servei. Facin el que facin, no ho fan per a la seva satisfacció personal, sinó per acomplir la missió que els ha estat encomanada.

Així, els educadors que van participar en el PIEP van viure la seva contribució com un privilegi.

Que la raó més bàsica de l'èxit del PIEP i la NEI i el MOPI sigui la vocació, ens confirma la coherència del nostre projecte. N'hem parlat en altres quaderns: l'H2020 és una crida a la connexió interior i l'espiritual

dels educadors per replantejar el seu projecte vital basat en la seva vocació. Si, com dèiem anteriorment, la realitat és sistèmica i fractal, podem afirmar que estem avançant en la bona direcció.

«Un foc que encén altres focs», és un dels lemes de la Companyia de Jesús. Tenim educadors desplegant amb intensitat l'Horitzó 2020, innovant alineats amb el seu propòsit.

De manera que més enllà dels resultats tangibles del PIEP, no és aquest un panorama humà excel·lent per acompanyar els joves en la construcció de la pròpia identitat i del seu projecte vital?

(o) *Connectant i renovant la vocació i el projecte vital dels educadors, i deixant-los espai lliure per avançar, trobem el camí per a la renovació profunda del seu rol.*

33.

Aprendre a aprendre

Si al quadern 2 vam parlar de la convicció i la perseverança, i al quadern 3 de la creativitat com a competències clau a tenir en compte en les respectives fases del procés, ara hem de fer referència a la metacognició o a aprendre a aprendre.

Si ens fixem en l'índex, veurem com aprendre ha estat el *leitmotiv* d'aquesta darrera part del quadern 4. Per sortir-nos-en en la definició del *com*, ens cal innovar en espiral amb equips d'alt rendiment connectats amb la seva vocació interior, és a dir, ens cal aprendre constantment de la nostra reflexió i pràctica.

Perquè quan diem «aprendre» no ens estem referint principalment a l'adquisició de coneixements de l'exterior, sinó més aviat a l'avenç en permanent revisió que suposa emprendre des de nosaltres mateixos el projecte de transformació profunda cap a l'escola que volem. En aquest cas, aprendre comporta també desaprendre. I això és molt important.

Afegim que ens sentim connectats i alineats amb la nostra vocació. Al marc de l'Horitzó 2020, li hem de sumar la nostra experiència i les nostres intuïcions

per sortir cap a la zona desconeguda. Hem vist que per explorar i obrir camins en aquest territori cal que confiïm en nosaltres mateixos, tenir iniciativa i ser organitzats, però sobretot, saber aprendre. Els reptes són grans, donem, doncs, el millor que som capaços d'aportar i practiquem amb humilitat la millora constant: proposta, experiència, avaluació i revisió.

D'altra banda si, com vèiem a l'apartat 28, tot està relacionat i el macro i el micro es corresponen, quin encert la manera de treballar del PIEP... I és que formar part d'un equip d'alt rendiment suposa un bagatge molt valuós de cara a l'acompanyament dels alumnes en el desenvolupament de la seva pròpia metacognició. És haver après per ajudar a aprendre tot constituint una comunitat d'aprenentatge permanent.

Recordem que no coneixem la realitat amb la que es trobaran els nostres alumnes en acabar la seva escolarització... Per sostenir el projecte vital és, per tant, crucial saber aprendre sempre. Aprendre i desaprendre constantment ens fa més lliures, i ens fa capaços d'integrar la realitat complexa i evolucionar amb ella.

34.

Dificultats i relliscades

Al llarg del curs 2013-2014 hem tingut, en efecte, dificultats i relliscades. Aquí creiem interessant relatar dues de significatives per mostrar com encarem això d'equivocar-nos.

A l'inici del PIEP vam proposar una activitat aparentment senzilla: es tractava d'escriure una paraula amb un bolígraf-baldufa dirigit per vint fils alhora. El resultat va ser força (per no dir molt) desastrós...

Érem individus intentant arribar a l'objectiu a base de crits, accions i reaccions. Vam voler anar massa ràpid, només fixats en arribar a escriure el més ràpid possible la paraula.

I el més interessant és que la teoria ens la sabíem: vam preparar el repte amb una xerrada prèvia sobre lideratge i treball en equip. Els educadors ho enteníem tot a la perfecció, però a l'hora de la veritat les coses, com hem dit, van anar per un altre camí.

Si no vam ser capaços de ni tant sols treballar com a grup, com arribaríem algun dia a ser un equip d'alt rendiment?

D'altra banda, des de la direcció del PIEP, reconeixem que ens vam equivocar quan vam encarregar als

educadors que continuessin treballant en els projectes i de manera simultània preparassin la presentació de l'experiència als seus companys i directius.

Ni el procés ni els resultats van ser els desitjats. Es van produir interferències i, en cert sentit, podem dir que vam fer algunes passes enrere.

Què ens indiquen aquests dos casos? Que aprendre a aprendre inclou equivocar-se. No hem de tenir por, per tant, a relliscar, perquè l'important no és haver caigut a terra sinó com ens tornem a aixecar (i aquesta última frase no és una cita extreta d'un manual d'autoajuda).

De debò: l'èxit no és altra cosa que un trajecte ple de solucions a problemes. Les dificultats van apareixent, mentre que les respostes eficaces les trobem a vegades a la primera, o potser a la segona o a la tercera.

No tinguem pressa, practiquem la humilitat, treballem junts, atents, convençuts i flexibles per arribar lluny. Siguem una comunitat d'aprenentatge i avancem junts amb convicció. Això és el que ens transforma.

35.

Tot a punt per estrenar

A la introducció el Xavier Aragay explica com els educadors hem vist a la cara dels alumnes la sorpresa i la il·lusió a l'entrar a les noves aules aquest 15 de setembre... Sí, nosaltres tampoc no ens hem pogut aguantar i hem obert el regal abans d'hora.

En principi aquest quadern 4 hauria de ser la crònica i reflexió sobre el període que va des de la formulació del somni fins a la posada en marxa de les dues experiències pilot.

Per tant, hem analitzat l'ecosistema de seminaris, el treball del PIEP, les obres als centres, tot un seguit d'actuacions per començar de la millor manera possible el curs 2014-2015.

Aquest curs hem passat a l'acció amb passes decidides, i si hem fet camí ha estat gràcies al precís marc que ens hem donat tots a través de l'Horitzó 2020. Del *què* al *com*. I estem satisfets de la feina feta.

Ara, amb sabates noves, estem encantats de sortir al carrer i posar a prova, viure l'experiència de la nova escola amb els alumnes. El CETEI ens

acompanyarà en la següent fase d'aquesta aventura. La invitació és a gaudir i a estar ben atents, doncs.

El cert és que les primeres sensacions del curs 2014-2015 són molt bones. Un mes després de l'inici de les classes els alumnes han entès perfectament la proposta, una invitació a escoltar la pròpia curiositat i aparèixer amb entusiasme i proactivitat.

Aquí és on s'esdevé l'aprenentatge, el treball cooperatiu i el creixement personal, allò que, en definitiva, anomenem «educació integral». Agafeu-vos ben fort, que ara el riu entra en una zona de ràpids... Ens ho passarem bé i aprendrem molt, segur. Vens?

Taula de continguts

Pròleg
Introducció

15

I. Somiar desperts

16

- 01. L'Horitzó 2020 19
- 02. Missió i il·lusió per a les persones 20
- 03. Què roman i què canvia a les escoles de JE? 21
- 04. Del què al com 22
- 05. El retorn constant 23
- 06. L'ecosistema de seminaris (II) 24
- 07. Els diferents nivells de concreció: marcs i participació 26
- 08. La Nova Estratègia Evangelitzadora (NEE) 28

II. Els focus

30

- 09. Les experiències pilot 33
- 10. Implementació: calendari, cursos i centres 36
- 11. Coherència i direcció 38
- 12. Metodologia d'observació i avaluació 40
- 13. Nova Etapa Intermedària (NEI) 42
- 14. Priorització de continguts 44
- 15. Treball per projectes 46
- 16. Algunes preguntes freqüents sobre els projectes 47
- 17. Una nova relació amb les famílies 48
- 18. Nou Model Pedagògic a l'etapa Infantil (MOPi) 50
- 19. Eines pedagògiques 52

III. Els mitjans **54**

20. Els educadors **56**

21. Programa d'Incorporació a l'Experiència Pilot (PIEP) **58**

**22. El treball en equip i la vivència directa
de la nova metodologia** **60**

23. Els resultats tangibles **62**

24. L'espai físic i el canvi organitzatiu **63**

25. El finançament i les intervencions **64**

26. La comunicació **66**

27. El còmic i la col·lecció Transformant l'educació **67**

Testimonis **68**

Els protagonistes del PIEP **70**

Els directors de la NEI **72**

IV. Aprendre per transformar **78**

28. Les escoles aprenen? **80**

29. Avancem en espiral **82**

30. Què entenem per innovar disruptivament **83**

31. Equips d'Alt Rendiment **84**

32. La vocació, el nucli del canvi sistèmic **86**

33. Aprendre a aprendre **87**

34. Dificultats i rellicades **88**

35. Tot a punt per estrenar **89**

Agraïments **93**

Agraïments

Per la possibilitat de viure aquest moment històric, volem donar les gràcies...

A tots els educadors, jesuïtes i laics, que ens han precedit en les nostres escoles, gràcies per haver-nos deixat traçat el camí de la innovació.

A tots els educadors de Jesuïtes Educació, gràcies pel vostre entusiasme i compromís en trobar cada dia noves respostes als reptes del present.

A tots els alumnes dels vuit centres de la nostra xarxa, gràcies per les vostres idees i per la vostra espontaneïtat i energia, junts estem transformant la realitat.

A totes les famílies, gràcies per la vostra confiança, recolzament i interpel·lació, només fent equip junts podrem arribar ben lluny.

A Ignasi de Loiola i a la Companyia de Jesús que va fundar, gràcies al seu esperit i força que ens inspira a fer de la nostra tasca educativa una vida al servei dels altres.

Títols publicats d'aquesta col·lecció:

01.

Enfoquem l'objectiu

40 consideracions per al canvi educatiu

02.

Preparem el terreny

35 claus per propiciar el canvi educatiu

03.

Formulem l'horitzó

37 fites per somiar el canvi educatiu

04.

Passem a l'acció

35 passes per viure el canvi educatiu

El quadern

Després de definir l'Horitzó 2020, ha arribat l'hora de concretar-lo, de començar a fer-lo realitat dins de l'escola. Passar del *què* al *com* ens ha comportat un curs d'intens treball. Aquesta és la crònica de les experiències i les claus per entendre la modalitat d'innovació disruptiva aplicada que hem dut a terme a Jesuïtes Educació. Confiam en els professionals de l'educació, en la seva vocació i en el seu compromís tot establint els marcs per viure l'escola que volem.

El projecte

Des del 2009, les escoles de Jesuïtes Educació estem portant a terme una experiència de renovació educativa d'ampli abast. És el que nosaltres anomenem Horitzó 2020. Ens hem posat en moviment i amb il·lusió i esforç estem construint, entre tots i en primera persona, una manera diferent de fer escola al segle XXI.

La col·lecció

A l'experiència li cal aturar-se i reflexionar, analitzar allò que ha succeït per planificar millor les properes accions. Així és com plantegem aquesta col·lecció dirigida per en Xavier Aragay i d'autoria múltiple. Amb la col·lecció Transformant l'educació volem consolidar fites i compartir aprenentatges per seguir millorant amb totes les persones compromeses amb aquesta tasca que avui ha esdevingut imprescindible. És el nostre granet de sorra, la nostra aportació al necessari canvi que requereix l'educació. Cal que tots avancem i cal que compartim il·lusió, inspiració i experiències.

Per a més informació, visiteu el nostre [site](http://h2020.fje.edu) a l'adreça <http://h2020.fje.edu>

Hi trobareu els vídeos, els diaris i tots els quaderns d'aquesta col·lecció disponibles en català, castellà i anglès, així com un espai de participació on podreu fer-nos arribar les vostres aportacions. Us hi esperem! Gràcies!